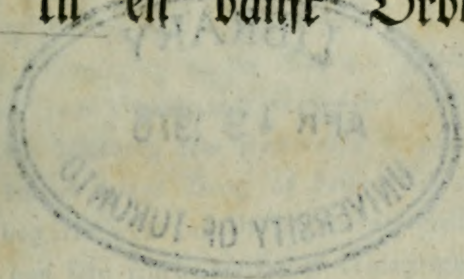

3 1761 06584630 5

[illegible] Bidrag til
en danske Ordbog

Bidrag til en dansk Ordbog.






LIBRARY
APR 19 1978
UNIVERSITY OF TORONTO

Da et nyt Oplag af mine for et Aar siden udgivne Supplementer til Molbechs Ordbog giordes fornødent, besluttede jeg at omarbeide dem, og at give dem den Skikkelse, hvori de her fremtræde. I denne Skikkelse ere de ikke længere Stridsskrifter, der glemmes, naar Striden er forbi, men et Heelt, som altid beholder sit Værd. Jeg har opdaget nogle af de danske Ordbøgers betydeligste Mangler og raadet Bod paa samme, ved at sammenligne vort Sprog med de gamle Sprog, især det latinske. Da Molbech, som fremmed i de gamle Sprog, ikke har kunnet giore Brug af dette Middel, saa er hans Ordbog ikke bedre end Videnskabernes Selskabs Ordbog, som han selv frakiender kritisk Nøiagtighed. Derfor veed han om vort Sprogs Artikel, Pronominer og Partikler ikke at sige andet, end hvad hans Forgængere derom have sagt, derfor ere saa mange sieldne og udsøgte Bemærkelser af Ord og Talemaader blevne forborgne for ham, derfor lader hans Ordbog savne behørig Underretning om nogle af de zirligste grammatiske og rhetoriske Vendinger. Men det er ikke nok dermed. Han forbigaaer Ord og Bemærkelser af Ord, som hans Forgængere, af Mangel paa Læsning, have anført uden Exempler, udgiver andre for ubrugelige, skiøndt de bedste Skribenter have brugt dem, henfører til Talesproget, hvad ligesaa godt siges i Skrift-

sproget, kort, han giør Sit til, at vi ikke øine den udmærkede Skiønhed, en til sin Tid berømt Philolog har tillagt vort Sprog. (*) Denne Skiønhed er, ifald man lader den gielde, uadskillelig fra Sprogets Rigdom; thi et fattigt Sprog kan ikke være skiønt. Men Fædrenemaalets Rigdom lærer man bedst at kiende paa Analogiens Vei. Denne Vei har jeg betraadt. Den samme maae de tage, som arbeide paa den danske Ordbogs Fuldkommenhed. Mit Bidrag har kostet mig mindre Tid end Umage. Men i den korte Tid, jeg har anvendt derpaa, vilde jeg, naar jeg havde Gyges's mange Hænder, og var mindre ærekiær, skrevet en saadan Ordbog, som Molbech har givet os. Han spekker sin med Latin, Islandsk, Angelsachsisk. Jeg havde lagt Sanskrit til, som nu er i Yndest, og Etymologen nok saa uundværligt, som noget af de andre Sprog. Hans Ordafledninger ere dog uefterrettelige. F. Ex. udledende P r e e n af to Sprog, det islandske og det tydske, sætter han det islandske øverst. Dette Hysteron proteron kan ikke taales, efterat min Fader har bilagt Trætten om Tacitus's frameas ved den Bemærkning, at framea er det Tydske P f r i e m e, og dette vores P r e e n. Ordet H a m p skal komme af det Latinske cannabis. Hvorfor ikke hellere af det Østerlandske cannab, som af Naturkiendere holdes for det latinske Ords Udspring, og hvormed det danske Ord har mere Lighed? G a a s udledes af det Islandske. Men Ordet er oprindelig tydsk, og stammer fra ganta eller ganza, som Germanerne, efter Plinius den Ældres Beretning, kaldte denne Fugl. Roden af Ordet R æ d d i k e, som han søger i det Angelsachsiske og Nedersach-

---

(*) S. Videnskabernes Selskabs Skrifter D. 4 H. 2 S. 118.

siske, maa snarere søges i det Latinske radix. Saft ligner mere det Latinske sapa, end det af ham jævnførte Angelsachsiske Ord. Hans Etymologi er desuden meget flygtig, da han anfører mangen et Ord, hvis Oprindelse er afgiort, uden Etymon; saasom Fy kommet af phui eller fue, klukke af glocire, grynte af grunnire, Folk af vulgus ꝛc.

Jeg vilde for Alt ikke, naar jeg havde skrevet en Ordbog i Stedet for et Bidrag til samme, ved Ting, som gik over min Forstand, have forladt den slagne Vei, for at give mine Forklaringer Skinnet af Nyhed. Dette gior Molbech. Jeg skal anføre eet Exempel, som er saa godt som hundrede. Jeg har det fra en Anatom. I Molbechs Ordbog siges Hvirvelbeen at være „det øverste Led af Halsbenet, der med en Tap gaaer ind i Hovedbenet." Hvo kan blive klog af denne Beskrivelse? Ordbogskriveren har forqvaklet den Beskrivelse, som findes i Videnskabernes Selskabs Ordbog, og lyder saaledes: „Hvirvelbeen. Saaledes kaldes det øverste Led af Halsbenet, som er forsynet med en Tap, der gaaer ind i Huulheden af Hovedbenet, og gior, at Hovedet kan dreie sig til begge Sider."

Man vil i dette Bidrag finde Exempler paa de fornemste Tilfælde, hvor Ordbøgerne forlade os, baade talende og skrivende. Til en Ordbog maa Alt, hvad der har et Navn i Litteraturen, sammenskyde. Ordbøgernes Armod kommer deraf, at Ordbogskriverne manglede Læsning, som er Kritikens Grundvold. De lode enten Begyndere i Sprogkunsten læse for sig, eller de læste selv, af klassiske Forfattere lidet, af yndede levende Forfattere saa meget, som behovedes til at credentse dem. Kritikens Fader kom saaledes til at staae i Baggrunden. Jac.

Baden havde dog, som han selv i Fortalen til sin danske Grammatik siger, „ved Udgivelsen af den Kritiske Journal, Leilighed baade at giøre sig Sprogets og Litteraturens Fremgang i dens meest blomstrende Periode bekiendt, og selv at studere og øve Modersmaalet." Dersom Videnskabernes Selskab i sin Tid havde overladt ham, efter hans Ønske, Udarbeidelsen af dets Ordbog, saa vilde den for længe siden være bragt til Ende, og have staaet der som et fuldendt Værk. Men Selskabet troede, at vi mindre trængte til en dansk Ordbog, end til en latinsk, som, i Forveien af ham bebudet og begyndt, naar han skulde dele sin Tid imellem tvende lige vidtløftige Arbeider, enten havde maattet standse, eller ikke var bleven saa god, som hans latinske Ordbog er. Jeg kalder den god, lad være, Lector Henrichsen i Maanedsskriftet for Litteratur, vore yngre Philologers almindelige Tumleplads, Aarg. 3 H. 9 S. 211 beklager, at „Disciplen endnu maa behielpe sig med Jac. Badens mangelfulde latinske Lexicon." Thi jeg roser det med Hensyn til andre Lexika, han dadler det uden Betingelse, og giør det en Beskyldning, som træffer alle mulige latinske Lexika. Jeg maatte nok vide, hvilket latinsk Lexikon ikke er mangelfuldt. Kan han vise mig et saadant, tager jeg min Roes tilbage.

Efter denne Nødværge skrider jeg til Sagen, formenende, at gaae ordentligst til Værks, naar jeg afhandler den alphabetisk efter Taledelene. Jeg har, som altid, beflittet mig paa Korthed, og derfor været sparsom med at nævne dem, der have at tage sig af mine Antegnelser. De danske Ordbøger ere for Enhver tilgængelige. Hvo som efterslaaer dem, vil see, at jeg hverken giør Ordbogskriverne Uret, eller praler med fremmede Fiædre.

T. Baden.

Substantiver.

Aabryne, Iversyge, Skinsyge. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 10 S. 37: Skulde Aabryne formaae mere hos mig end Tapperhed?

Aabrysot, det samme. Tac. Aarb. 1, 18: Aabrysot hindrede dette (at smelte tre Legioner sammen i een), fordi enhver forlangede denne Ære for sin Legion.

Aare fig. (vena). Poetisk Aare, d. e. digterisk Tilflod og Genie. Ewald Fors. i Sk. Vid. St. 3 S. 65: Nu var hans poetiske Aare noget fortørret.

Aaregreen. Tullin Fors. i Sk. Vid. St. 3. S. 17: En Zephyr foran gik, som feied Luften reen, Og gavmild Perledug paa alle Planter spreded, Hvis kiølig Næringssaft blev meer og meer udbredet, Af Solens frugtbar Iid i hver en Aaregreen.

Afsavn. Tac. Aarb. 15, 63: hun vilde i Beskuelsen af et i Dyd tilbragt Liv finde anstændig Trøst imod sin Mands Afsavn.

Afsky (abominatio), som fortjener Afsky, en gruelig Ting. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 10 S. 75: Forstillelse, Trællenes Last, men Heltenes Afsky.

Biehl St. 5 S. 113: den Fader maatte være en Affky i Naturen, som ꝛc.

Alderdommen (antiquitas), fordums Mennesker. F. Ex. Alderdommen beundrede intet mere, end Hesperidernes Haver ꝛc.

Alt i Alt (omnia), Factotum. Liv. Demetrius er Alt i Alt hos Macedonierne. Tullin Fors. i Sk. Vid. St. 3 S. 32: Den store Alt i Alt, den Sidste og den Første.

giøre Alt (omnia facere), anvende al Umage.

Altertiener. Joel 1, 13: Binder Sække om eder, og græder, I Præster! hyler I Altertienere! Ordbogskriverne, forbigaaende dette Ord, lade Altertienesten forrette sig selv.

Anker (ancora), Tilflugt, Haab.

Arving fig. (heres), Efterfølger. Bording: Den som efter mig din Gunstes Arving bliver.

Asen (asinus), et dumt, eenfoldigt Menneske.

Auction (sectio), hvad der bortsælges ved Auction. F. Ex. Det var en skiøn, stor Auction ꝛc.

Audients (audientia). Fors. i Sk. Vid. St. 3 S. 97: Muligt har han (Excellencen) glemt den Audience, Han tilstod en Fortrængt ved dette Klokkeslet, Som Retten Uret gav, skiønt Byen gav ham Ret.

Auditorium (auditorium), Tilhørerne. F. Ex. Han talede for et stort Auditorium.

Basunblæser (bucinator), som udbasuner noget, gior noget overalt bekiendt.

Beest (bestia), et Skieldsord.

Begyndelse (principium), som gior Begyndelsen. Det eller den var B e g y n d e l s e n.

Beviisning, lovligt Beviis. Paa denne Ordets Betydning tilbyder den danske Bibel Exempler i Hobetal. Eet kan giøre Sagen klar. Jobs B. 23, 4: Jeg vilde ordentligen legge Retten frem for hans Ansigt, og fylde min Mund med B e v i i s n i n g e r.

Bevægelse (motus), Opstand, Opløb.

Blaamand, Mohr. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 11 S. 147: hver dydig er min Frende, om han end var en B l a a m a n d.

Blindhed fig. (cæcitas). Siælens.

Blodbølge. Bull Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 10: alt B l o d b ø l g e r — Fremvelte Dødninger.

Blodødsel. Bull Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 12: den B l o d ø d s e l e s (Liv) er ingen Tid for kort.

Bogstav (littera), noget skriftligt, et Brev. I al den Tid han var borte, saae man ikke et B o g s t a v fra ham.

Bole, en Mands- eller Qvindes-Person, som ligger i med een. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 10 S. 94: den rene Sigrid er blevet Othars B o l e.

Bovenbramseil. Ewald Fors. i Sk. Vid. St. 13 S. 41: Og sætter B o v e n b r a m s e i l til.

Bryst i Pluralis, udenfor Bemærkelsen af Qvindebryster, Patter. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 141: saa rasede Mod, Bitterhed, Vrede, Skræk i de Danskes Bryste.

Brystlap. Tac. Aarb. 15, 57: bandt hun Baandet af sin Brystlap bag til Ryggen af Stolen.

Brændemærke fig. (stigma), Beskjemmelse. Brændemærket fig. (stigmosus), beskiemmet.

Bug (venter), en Fraadser. St. Paul. Br. til Tit. 1, 12: Creter ere stedse Løgnere, onde Dyr, lade Buge.

Bund (fundus), Maal, Grændse, Ende. Der er ingen Bund i ham, d. e. han er umættelig.

Buskats. Fleischer Naturhist. D. 8 B. 2 S. 903: I Henseende til deres (Agerhønsen.s) Næringsmidler, elske de den frie Mark, især hvor der er nogen Buskase i Nærværelsen, som de kan søge Sikkerhed og Skiul for Rovfuglene under. S. 909: denne Art elsker især saadanne Bierge til Opholdssted, hvor der falder meget Lyng og Buskase.

Bærme fig. (faex), af Folket, d. e. de sletteste Folk.

Børn (liberi), om et eneste Barn, i Affect, eller taleriſk, da det Hele sættes for en Deel. F. Ex. Man siger til een, som har kun eet Barn: De veed, hvad det betyder at opdrage Børn.

Candidat (candidatus), ironisk. Fleischer: Lægen opgav alt Haab om ham som en vis Dødens Candidat.

Characteer (character), egen Maade at tale eller skrive paa.

Crethi og Plethi, som nævnes 2 Samuels B. 8, 18, og ellers ofte, skal have været Kong Davids Livvagt, og bestaaet af alskens Folk. Saadanne mene og vi, betienende os af dette Udtryk.

Dag (dies), Dagslys. Ewald Fors. i Sk. Vid. St. 11 S. 41: en ensom Risbøg, der, skiult for Dagen, groer i Laplands Ørk'ner.

Daler fattes undertiden, ligesom Thaler i Tydsken, og sestertium i Latinen. F. Ex. Pigen faaer tre tusinde til Medgift.

Draabe (gutta, stilla), en Smule, f. Ex. Forstand.

Dravelsmand, Landstryger. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 177: Af alle dem, som meldte sig, udvalgte han ikke andre end løse Dravelsmænd, Omstrippere rc.

Dumhed, Dunkelhed. Amos 5, 20: Herrens Dag — er Dumhed, og der er ikke Skin paa den.

Død, Døds Aarsag, Bane. Det Fald, den Hiertesorg bliver vist hans Død. Analogien stemmer overeens med Sprogbrugen, da mors af Digterne siges i samme Betydning.

Ikke en Doit værd, maa ikke alene kunne siges, men ogsaa skrives, da det svarer til non semissis, som een hos Cicero kalder et slet Menneske.

Dør fig. (janua). F. Ex. aabne Døren for Laster.

Emfindlighed. Tullin Fors. i Sk. Vid. St. 3 S.

21: Hvor stort et Mellemrum fra blot Emfindlighed til mueligste Forstand! St. 4 S. 104: De Franskes overmaade store Emfindlighed.

Engleflugt. Malling Fors. i Sk. Vid. St. 11 S. 191: Hvad (hialp dig) Engleflugt?

Fader eller **Moder** (parens), om Dyr, Træer og Værter. Ordene bruges ofte saaledes af Fleischer i hans Forsøg til en Naturhistorie.

Farvebrydning. Stenerson Fors. i Sk. Vid. St. 6 S. 90: Hvor forskjellig Farvebrydning altid ny og prægtig spiller.

Fieldeklint. Pram Fors. i Sk. Vid. St. 14 S. 16: en Vraa, som Fieldeklinter skiule.

Fiende (hostis), Fiender. Jacobi Fors. i Sk. Vid. St. 8 S. 21: Alt er Fienden saa nær, at de kan naae Absalons Skibe med et Steenkast. Man lægge her Mærke til de. Nemlig ved nomina collectiva, d. e. saadanne Ord, som i Kraft af deres Begreb allerede i Singularis indslutte en Mængde Personer eller Ting, sættes undertiden Verbum i Pluralis. Jerem. 4, 22: mit Folk er daarligt, de kiende mig ikke. 31, 14: mit Folk, de skal mættes. Ezech. 20, 48: alt Kjød, de skal see. Kampmann Fors. i Sk. Vid. St. 13 S. 162: en Magt som skulde aftvinge Rigsraadets Samtykke, eller i det mindste giøre deres Valg unødvendigt. St. 3 S. 107: Det smukke Kjøn forstaaer selv bedst,

hvorvidt de kan Bagtale, uden at fornærme Kjøn og Stand. De jo i Selskab maae nødvendig noget sige ꝛc.

Fiil fig. (lima), til Skrifters Forbedring.

Fiælefkrog, et Skib af uhyre Størrelse. Bull Forſ. i Sk. Vid. St. 7 S. 10: Paa hvilket troløſt Dyb de Fiæleſkroge mødes, Udſprude vinget Malm, med Bragen ſammenſtødes!

Flodhiørne. Forſ. i Sk. Vid. St. 6 S. 155: De (harmoniſke Sange) aabne en Vei for Dyden til Siælens Inderſte; hele Menneſket bliver Følelſe, og Hiertet flyder over, ſom Havet i Fuldmaane, naar Vinden er i Flodhiørnet.

Forandring, af Staten eller Statsforfatningen (mutatio). Tac. Aarb. 3, 44: mange, misfornøiede med det Nærværende, og lyſtende efter Forandring, glædte ſig ꝛc. Hiſt. 3, 47: Det var Anicetus, Polemons Frigivne, fordum meget mægtig, men, da Riget var giort til en romerſk Provinds, utaalmodig efter en Forandring.

Fordeel, Kunſtgreb. Pſ. 18, 19: De toge mig med Fordeel i min Modgangs Tid.

Forfærdelſe, i Pluralis. Tullin. Forſ. i Sk. Vid. St. 3 S. 16: Forfærdelſernes Ild giør Skabningen fornøiet.

Forhaabning (spes), det, hvorpaa man ſætter ſit Haab. Jer. 50, 7: Herren, deres Fædres Forhaabning.

Det Spørgsmaal, om et Ord er brugeligt i Pluralis, burde altid kunne besvares af Ordbøgerne. Men disse forlade os her, som i saa mange andre betænkelige Tilfælde. Forskrækkelse passerer for et nomen singulare. Ikke desmindre har Müller sagt: have mange Forskrækkelser, og det i Medhold af den danske Bibel. Prædik. 12, 5: der ere Forskrækkelser paa Veien. Der gives endnu andre Ord, hvis Fleertal, uagtet Ordbogskriverne deels fortie, deels negte det, baade forsvares ved Analogien, og er hiemlet i den danske Bibel. Saadanne ere: Barmhiertighed, Forfængelighed, Fornuftighed, Fedme, Forfærdelse, Fordærvelse, Forladelse, Galenskab, Grumhed, Kiæft, Miskundhed, Oprigtighed, Ondskab, Retfærdighed, Rev, Ret, Røst, Salighed, Styrke, Sæd, Tørhed, Udbredelse, Vankundighed, og maaskee flere, som ere undgaaede min Opmærksomhed.

Fortræffelighed, i Pluralis (excellentiæ). Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 14 S. 69: Harald, som i alle Idrætter og Fortræffeligheder langt overgik alle andre.

Fred (pax), No. Esai. 48, 18: da skulde din Fred være som Floden. i Fred (in pace), til Fredstid.

Fredslyd. Fors. i Sk. Vid. St. 6 S. 157: Hans Navn er som en Fredslyd i Orlog.

Frydeblus. Stenerson Fors. i Sk. Vid. St. 7 S.

51: fæle Morderbrand til Frydeblus sig vender.

Frydefyr. Bull Forſ. i Sk. Vid. St. 7 S. 13: Han ſine Frydefyr ved Stæders Luer tændte.

Furie (furia), Raſeri.

Fælde fig. Tac. Aarb. 15, 24: Nys havde han havt Tigranes i Fælden.

Gabſky, Afſky for Vocalers Sammenſtød i Vers, Carſtens Forſ. i Sk. Vid. St. 6 S. 113.

Galde fig. (bilis), Vrede, Uvillie. F. Ex. Udoſe ſin Galde paa een.

Gievn. Tac. Aarb. 16, 3: Keiſeren ſatte den gamle Rigdom overſtyr, ligeſom han havde faaet Gøvner fulde. Skrivemaaden er uvis.

Gisningsplan. Tullin. Forſ. i Sk. Vid. St. 3 S. 21: Erfaring og Fornuft gjør ſelv den Gisningsplan.

Gisningsvæſen, foragtelig ſagt om Mennesket af Tullin Forſ. i Sk. Vid. St. 3 S. 26.

Glatte. Suhm Forſ. i Sk. Vid. St. 14 St. 91: paa dets (Havets) jevne Glatte kunde man ſee alt hvad ſom ſkede paa Himmelen.

Graanende, Graaning. D. G. Meyer Norſk. Selſk. Skr. St. 1 S. 38: For tidligt Graanende frembringer Dagens Bud. Saaledes har Fleiſcher ſagt Aareladende for: Aareladen eller Aareladning, Brølende for: Brølen, Gnidende for: Gniden eller Gnidning, Pibende for: Piben, Ri-

dende for: Riden eller Ridning, Løbende for: Løben, Ræbende for: Ræben, Nysende for: Nysen. Denne Form har og et godt Forsvar i den Patriotiske Tilskuer, som II. 268 siger: at følge Fornuftens Bydende for: Bud.

Grandelav. Bull Fors. i Sk. Vid. St. 9. S. 156: et fredsomt Grandelav.

Grassat, Sværmen paa Gaderne om Natten; et Slags Bacchanal, som fordum holdtes i vore smaa Kiøbstæder, især i Jylland. Tac. Hist. 3, 83: man skulde troe, den samme By — løb Grassat.

Gud (deus), Alt hvad man ærer og agter fremfor alle andre Ting.

Gudedrik. Pram Fors. i Sk. Vid. St. 14 S. 174: Gudedrik af Ætna's hvide Sne.

Gudinde fig. (dea), om en Elskerinde.

Haabningsslot. Bull Fors. i Sk. Vid. St. 9 S. 153: Af Haabningsslottes Fald og lærde Drømme træt.

Høire Haand (dextra), Tapperhed, Styrke. Ps. 137, 7: din høire Haand skal frelse mig. med begge Hænder (utraque manu), gierne. med Hænder og Fødder (manibus pedibusque), med alle Kræfter, f. Ex. arbeide imod. sidste Haand (extrema manus), d. e. et Arbeides Fuldendelse og Fuldkommelse. slaae Haand i Haand, love noget med Haandslag. T. Rothe: Er det ikke, som

sloges Haand i Haand, og at da Troe og Love maatte brydes, før Kongeløftet blev ophævet? Dette kraftfulde Udtryk er bibelsk. Ordspr. 6, 1: haver du slaget din Haand i Haand til den Fremmede. 11, 15: den, som hader den, som slaaer Haand i Haand, er tryg.

Ham, Dække. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 10, S. 14: Under Ærligheds og Oprigtigheds Ham skiulede Regnhild et falskt og gierigt Hierte. Stenerson St. 6 S. 72: Daatteren slaner om, udmeiet i en Viscomtfrues Ham.

Havetugt siges af Lund Fors. i Sk. Vid. St. 9 S. 192.

Havn fig. (portus), Tilflugt, Sikkerhed, Ro, Hvilested.

Hempe. Tullin Fors. i Sk. Vid. St. 3 S. 7: alle Hemper paa det samme Kiædebaand.

Herskertorst. Bull Fors. i Sk. Vid. St. 9 S. 148: Cromwels Herskertørst.

Hexe, som et Skieldsord.

Hielp (auxilium), som man sender, Hielpetropper.

min Hierte! (meum cor), et Kiærtegn.

Himmelblus. Benzon Fors. i Sk. Vid. St. 3 S. 36 om Solen: hvilket Himmelblus!

Hinderhold, Bagholb. Jacobi Fors. i Sk. Vid. St. 8 S. 8: Snart opdager han Fiendens Krigslist og lumske Hinderhold.

Himmel fig. (coelum), Ære.

Historie (historia), enhver Fortælling.

Hofbelevenhed. Fors. i Sk. Vid. St. 4 S. 86: Hør, med hvilken fast ærbødig Hofbelevenhed han (Edward) begegner Alienor. Her havde dog nok det rette Ord været Høflighed, som, efter F. L. Stolbergs Bemærkning, kaldet saaledes af Hofferne, er en Efterabelse af urbanitas.

Honning fig. (mel), om Veltalenhed. Fra hans Læber flød Honning.

Horn (cornu), Kraft, Magt, Styrke. 5 Mos. B. 33, 17: hans Horn ere som en Eenhiørnings Horn, med dem skal han stange Folkene tillige indtil Jordens Ender. Jesu Sirachs B. 47, 9: han — tilintetgiorde Philisterne, sine Modstandere, han sønderbrød deres Horn.

Hoved (caput), Livet.

Hovedlod. Tac. Aarb. 16, 11: Der vare de, der raadte ham at indsætte Keiseren til Arving for en Hovedlod.

Hul, 1) fig. (lacuna), Tab, Mangel. Giøre et Hul i sin Formue. 2) en slet Bolig.

Hulk, Hulken. Stockfleth Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 59: Kun høres fæle Hulk af Ravne og Natugle.

Huskud. Tac. Aarb. 15, 50: Flavius sagdes at have faaet det Huskud at angribe Nero.

Høst fig. (messis), Indkomst.

Ild (ignis), 1) Rødme. Suhm Forſ. i Sk. Vid. St. 12 S. 115: en haſtig Ild ſkiød ſig op i hendes Kinder. 2) Elſkovsild. Den ſamme St. 10 S. 42: Den Ild, jeg fordum følte for Thorild, blusſer end i mit Hierte.

Indvaaner, Indbygger, Beboer (incola), om Dyr. Fleiſcher i Forſ. til en Naturhiſt. om Fiſkene: hvilken Skionhed bliver man ikke ved disſe Vandbeboeres Legemer vaer! Sammeſteds: Vandets ſkiællede Indbyggere.

Jomfruſtemme. P. H. Frimann Norſk. Selſk. Skr. St. 1 S. 8: Den unge Brud bad Axel da Farvel, Og loved ham ſin Troe med bange Jomfrueſtemme.

Jævnmaal fig. Tac. Aarb. 3, 53: Thi hvad ſkal jeg førſt begynde at forbyde, og bringe til Jævnmaal med de gamle Sæder? 12, 39: Ved dets (Fodfolkets) Underſtøtning bragtes Striden til Jævnmaal.

Kiæft, bemærkende: Kiæve eller Mund, bruges, efter Molbechs Forſikkring, kun i lav Talebrug. Imidlertid vil Tønne Bloch i Fortalen til anden Deel af den fordanſkede Tacitus have os verberaverat, ſom Tacitus udtrykker ſig An. 4, 3, overſat: Druſus havde ſlaget Sejanus paa Kiæften. Thi, ſiger han, „naar ſtore Herrer giøre gemeen Mands Gierning, bør det og fortælles paa gemeen Mands Sprog.“ Den lærde Biſkop vidſte nemlig af Qvin-

tilian, at hvad der er lavt for store Gienstande, det er passende for mindre Gjenstande. Ordet er heller ikke saa gemeent, at Hoseas jo betiener sig deraf, sigende 11, 4: jeg var dem, som de, der oploste Aaget, der var over deres Kiefter. Man seer af dette Sted tillige, at Kiæft siges i Fleertallet, hvorpaa Molbech tvivlede.

Kiød, Fedme. Fleischer Fors. til en Naturhist. D. 9 B. 3 S. 575: efter kort Tids Forløb faae (Baschkirernes Heste) deres forrige Kiød igien.

Klingklang (tinnitus), om en Tale, som er behagelig for Øret, men uden Kraft og Tanker. Tac. Aarb. 4, 61: hans Styrke bestod meer i Ild end Flid; og ligesom Andres omhyggeligt udarbeidede Værker trænge igiennem til Efterslægten, saa døde med Haterius hans Klingklang og Lethed.

Klippehierte. Abrahamson Fors. i Sk. Vid. St. 14. S. 38: det blide Ord om Naade — Opbløder Klippehiertet, letter Lænken.

Knast, en udlevet Person. Tonne Bloch i Fortalen til anden Deel af den fordanskede Tacitus: saadan en gammel Knast.

Komme. Molbech siger, at Kjønnet er uvist. Den danske Bibel havde kunnet hielpe ham af Uvisheden. Esaias nemlig erklærer sig for Hankiønnet, sigende 14, 9: Helvede neden under bævede for dig, for at tage imod din Komme. Af samme Kiøn er Or-

det hos Biehl. Forf. i Sk. Vid. St. 5 S. 78: denne Komme spaaer mig intet got.

Kongeskyld, Skat som svares til Kongen. 1 Maccab. B. 15, 8: al Kongeskyld, og det, som Kongen skulde have herefter, skal være dig efterladt.

Kortvillighed. Lodde Forf. i Sk. Vid. St. 3 S. 148: hvilken Vittighed, hvilken Kortvillighed, hvilken Vellyst!

Krig fig. (bellum), Strid, Trætte, Dispyt.

Krigslist fig. (strategema), om enhver listig Handling.

Krog fig. (hamus), Angel. Bide paa Krogen.

Kumpen. Biehl Forf. i Sk. Vid St. 5 S. 42: denne gamle Kumpen. S. 115: Siig mig derfor, hvad det er for en Kompen, der har været hos dig i Dag ꝛc. En Anden S. 146: En saa forvoven, vild Compan. Saa ustadig er Skrivemaaden!

Landsaat. Bull Forf. i Sk. Vid. St. 9 S. 156: Dens (Birkeskaalens) næringsfulde Kraft opgloder Landsaats Mod.

Lem (membrum), 1) den mandlige Blusel. 2) Medlem, og da bør Ordet sættes i Hankionnet, efter min Faders Mening, og det af Forfatteren til Ververt givne Exempel. Forf. i Sk. Vid. St. 5 S. 132: Ververt blev nu en Klosterlem. S. 138:

den lille rare Klosterlem. S. 148: Han maatte, som en afvendt Lem (af Klosteret), Dog straffes.

Leveaander. Stenerson Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 47: Du Leveaanderne opmuntrer i hver Sene.

om et **Lidet**, om en kort Tid. 2 Mos. B. 17, 4: Mose — sagde: hvad skal jeg giøre ved dette Folk? om et Lidet, saa stene de mig.

Liig (funus), een, som er Døden nær. Jacobi Fors. i Sk. Vid. St. 8 S. 15: Mere Liig, end det han indhyllede (Knuds), sad han (Absalon) nogen Tid følesløs.

Listighed, i Fleertallet. Vogelius Fors. i Sk. Vid. St. 9 S. 37: snildt Anlæg og vel anbragte Listigheder. S. 45: Saadanne Listigheder anvendte han.

Lueglimt. Bull Fors. i Sk. Vid. St. 9 S. 159: Det Sværd, hvis Lueglimt til at opflamme Helte i Vaadens Stund var nok.

Lugge (T. Lücke), Gab. Schöning: Bemeldte Slægtregistre har overalt store Lugger.

Lys fig. (lumen), 1) det Fornemste, Herligste, Smykke, Prydelse; f. Ex. Verdens Lys, d. e. Mænd af glimrende Fortienester. 2) Øinenes Lys. Tobiæ B. 10, 4: maa jeg ikke bekymre mig, mit Barn! at jeg lod dig fare hen, mine Øines Lys? 3) (lux), Livets Lys, eller Verdens Lys. See Lyset, d. e. fødes. 4) (lux), den store Verden. Komme for Lyset, d. e. i den store Verden.

Lækkertand. Forſ. i Sk. Vid. St. 3 S. 106: en fattig Lækkertand.

det Maanedlige, Maanedsflod.

Magerhed (macies), Talens, Udtrykkets.

Mammon, Rigdom. Stenerſon Forſ. i Sk. Vid. St. 6 S. 83: Hvad giør, Viſto ſeer ſin Mammon ſaa henſmelte Dag for Dag?

Mand 1) (vir), han. F. Ex. Hvor er Manden? 2 Maccab. 8, 17: Forfærdelſe og Legems Bævelſe havde omgivet Manden. 2) den, paa hvis Anſvar noget ſkeer. Tac. Aark. 15, 38: Ingen vovede heller at ſtandſe Ilden, af Frygt for de Mange, der idelig truede og forbøde at ſlukke, og fordi Andre kaſtede aabenlyſt Brande og raabte, at de havde Mand for ſig.

Manddom (virilitas), Avlelemmet. Tage eens Manddom, gilde een.

Mandfald, Tab af Menneſker. Tac. Hiſt. 5, 4: Fra Svinekiød afholde de (Jøderne) ſig, til Amindelſe af det Mandfald, de fordum havde lidt ved det ſtygge Skab, ſom dette Dyr er underkaſtet.

Mandstugt. Tønne Bloch i Fortalen til anden Deel af den fordanſkede Tacitus: der kunde holdes ſkarpere Mandstugt.

Marmorbryſt. Pram Forſ. i Sk. Vid. St. 14 S. 178: Kiend, Marmorbryſt, din Elſktes bittre Qvaler!

Mave fig. (stomachus). Have en god Mave, d. e. kunne taale meget.

Menneske (homo), 1) Mandsperson, Mand. St. Matth. 19, 5: derfor skal et Menneske forlade Fader og Moder, og blive fast hos sin Hustru. St. Marcus forklarer det, sigende 10, 7: derfor skal Manden forlade sin Fader og Moder, og blive fast hos sin Hustru. 2) en svag, vildfarende Skabning. F. Ex. Betænk, at du er et Menneske.

Mistrøstighed. Stockfleth Fors. i Sk. Vid. St. 10 S. 149: ynk min Mistrøstighed.

Mulighed, Giørlighed. F. Ex. Jeg seer ingen Mulighed.

Med een Mund (uno ore), eenstemmig. have noget altid i Munden (in ore habere), tale idelig om. være i Alles Munde (in ore omnium esse), være omtalt.

Muur (murus), Beskyttelse.

Muus, Muskel. Esai. 66, 17: som æde Svinekjødet, og Vederstyggeligheden, og Musen.

Næse (nasus), Lugt, fiin Lugt. Den fordanskede Horaz: De Gamle holdt af et Stykke Vildt, som havde en Tanke; ikke som om de ingen Næse havde, men &c.

Ved Ordet **Næve,** sat for: Haand, anmærker Molbech, at det i den finere Talebrug nu ikke let høres. Jeg kan tænke, det har manglet dem paa fiin Le-

vemaade, der lode Esaias 14, 12 sige: Hvo haver maalet Vandet med sin Næve?

Omladenhed, Omhyggelighed. Carstens Forf. i Sk. Vid. St. 5 S. 197: med hvilken utvungen Omladenhed han selv (Vida) har taget sin Lære i Agt, kan :c.

Omstændigheder, Pengetrang. Biehl Forf. i Sk. Vid. St. 5 S. 47: hun var tosset nok til at paastaae, at jeg skulde redde ham, da han kom i Omstændigheder.

det Overblevne (reliquiæ), om Mennesker. Jerem. 42, 15: I som ere det Overblevne af Juda.

Paddehat (fungus), et Skieldsord. Tac. Aarb. 13, 42: Hellere vilde han taale Beskyldning, Fare og Alt, end med Tabet af en gammel og hævdet Anseelse krybe for en lykkelig Paddehat.

Pest (pestis), en farlig Ting eller Person.

Pund, taget i den egentlige Bemærkelse, er et substantivum indeclinabile, som Pfund i Tydsken, og pondo i begges Udspring, Latinen.

Rakker (carnifex), et Skieldsord.

Randsoning. Sal. Ordpr. 21, 18: den Ugudelige skal blive Randsoning for den Retfærdige. Dansken har intet andet Ord, som, da man ikke synes

om Løskiøbning, fuldkomment udtrykker Begrebet af det Latinske redemtio.

Raptus. Stenerson Fors. i Sk. Vid. St. 6 S. 46: Ei den meest forvildret Raptus vi saa ravgal kan opdigte.

Rede (nidus), 1) Bolig, Baaning. Horaz Br. 1, 10, 6: Du bliver i Reden, d. e. Huset. Jobs B. 29, 18: jeg vil opgive Aanden i min Rede. Fors. i Sk. Vid. St. 10 S. 244: Jeg, var dit (Frederik den Tredies) Ord, om ei mit Folk jeg redder, vil i min Rede døe. 2) Fugleungerne.

Regning (ratio), Mening. Giøre sig Regning, d. e. formode. Du bedrager dig i din Regning; efter min Regning.

Resonants. Viisdoms B. 19, 17: ligesom Noderne i Sangen paa en Psaltere omskifte Navnet, dog de blive altid i Resonants.

Rif, 1) Revne, Sprække. Esai. 30, 13: en Rif paa en faldende Muur. 2) fig. Skaar, Afbræk. T. Rothe: Hvad bør os, der ere Landets egne, om vi ei selv ville giøre Rif i Indfødsretten?

Riimperle. Fors. i Sk. Vid. St. 6 S. 153: skinnende Taarer stode i hans glade Oine, som smeltende Riimperler mod Vaarsolen.

et Ringe (parvum), et Lidet. 2 Maccab. 6, 25: det Ringe, ja Oieblik, jeg haver at leve.

min Ringhed fig. (parvitas mea), min Person, jeg.

gaae paa Roser, en Metapher, som er dannet efter Latinernes vivere in rosis.

Rusen. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 10 S. 91: En sagte Rusen, der neppe hørtes, viftede Grenens Toppe, den stille farende Vind mægtede ei engang at hæve Haralds frihængende Lokker.

Rædsel (timor), den, som er frygtet. 1 Mos. B. 31, 53: Jacob svor ved sin Faders Isaaks Rædsel.

Røg fig. Lade gaae op i Røg (vertere in fumum).

Røst, i Pluralis. Stoud Fors. i Sk. Vid. St. 14 S. 120: Naar den evige Faders Røster optordne til Dommen.

Sag, Aarsag. 1 Kong. B. 11, 27: dette er Sagen, hvorfor han opløftede Haanden imod Kongen.

Sammenlænkning. Carstens Fors. i Sk. Vid. St. 6 S. 106: de stumme og lydende Bogstavers yndige Sammenlænkning — i Poesie.

Sanketid, Høst. Bull Fors. i Sk. Vid. St. 7 St. 18: Glad Sædemanden skær sin Jord i svangre Furer, Og fuld af Rentens Haab, paa Sanketiden lurer.

Scepter fig. (sceptrum), Kongerige.

Seiertørst. Abrahamson Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 26: Seiertørst hans eget Folk endog elendig giør.

Selvvidenhed. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 10 S. 21: den Selvvidenhed om mine egne Fortienester

Skabningskiæde. Tullin Forſ. i Sk. Vid. St. 3 S. 31: At fylde op et Rum i Skabningskiædens Længde.

Skabningsven. Tullin Forſ. i Sk. Vid. St. 3 S. 32: den førſte Han, den Skabningsven.

Skamgierning. Tac. Aarb. 16, 26: Vanrygtet af ſaadan en Skamgierning.

Skierts. Stenerſon Forſ. i Sk. Vid. St. 6 S. 7: Tibulliſke Skierts.

Skiold fig. (scutum), Skyts, Skierm. Pſ. 18, 3: Herren er — mit Skiold.

Skovkiærlighed, Lund Forſ. i Sk. Vid. St. 9 S. 192.

Skræk (terror), ſom foraarſager Skræk. Tullin Forſ. i Sk. Vid. St. 3 S. 16: bliv ei din Cirkels Skræk, men Vellyſt, Lyſt og Liv! Ewald St. 13 S. 16: han — iilte — al Havets Skræk — i Møde. Pram St. 14 S. 156: Søemænds Skræk vor Kyſt.

Skudvaaben. Suhm Forſ. i Sk. Vid. St. 12 S. 139: Da — de næſten havde forſkudt alle deres Skudvaaben.

Skumling. Stoud Forſ. i Sk. Vid. St. 14 S. 125: Vaaren forjager Vinterens graanende Skumling.

Sky fig. (nubes), 1) f. Ex. Ulykkens. Tage een Skyen fra hans Øine. 2) Mængde.

Slemmen og Demmen, det ſamme ſom: Suus og Duus. 2 Maccab. 6, 4: Templen blev fyldt med Slemmen og Demmen af Hedningerne. Tac.

Hist. 4, 36: Uden Maade overgave de sig nu til Slemmen og Demmen.

Slubbert, et Skieldsord. Lodde Fors. i Sk. Vid. St. 3 S. 153: Der ere saa mange Slubberter, som bære det (Navn).

Smed fig. (faber). Enhver er sin Lykkes Smed.

Smerteraab. Pram Fors. i Sk. Vid. St. 14 S. 152: du — vil ei agte mit Smerteraab.

Snarraadighed. Vogelius Fors. i Sk. Vid. St. 8 S. 111: da fremskinnede den Snarraadighed, der hører til den store General. Suhm St. 10 S. 7: Forhaling giver ofte Sorg, men Snarraadighed frelser fra Fare.

Snavs (lutum), noget Slet, Ringe. Holde for Snavs (pro luto habere), ringeagte.

Snude, foragtelig i Stedet for: Mund. Molbech forviser denne Brug til Pøbelsproget, ikke betænkende at rostrum i samme Betydning er brugt af classiske Komikere og Satirikere.

Soldat (miles), Soldater. Tac. Aarb. 2, 16: Paapassende og beredt var Soldaten til i samme Orden at bivaane Slaget, som han rykkede frem. 24: Der, hvor Soldaten, som ingen Mennesker der fandt for sig, omkom af Hunger. 45: ikke alene Cherusker og deres gamle Bundsforvandte, Arminius's gamle Soldat, grebe til Gevær.

et Spectakel, et fælt Syn. Tac. Aarb. 15, 29: Tiridates skulde gaae hen som et Spectakel for

Verden. I dets Sted har den danske Bibel et Skuespil. 1 Corinth. 4, 9: vi ere blevne et Skuespil for Verden. Hebr. 40, 33: i det I deels selv ved Forsmædelser og Trængsler bleve et Skuespil.

Spottevid. Fors. i Sk. Vid. St. 3 S. 107: Maaskee der noget er i Crispes Spottevid, Som Ryfa tiene kan til Lærdom i sin Tid.

Spragen. Fors. i Sk. Vid. St. 2 S. 187: Et Optaag, der med Brag og Spragen foer afsted, Som Ild i tørre Riis og fugtig Brændeved.

Spøg (ludus), hvad der ingen Møie koster. Det er Spøg for ham ɔ: det holder han for Smaating.

Stavn (prora og puppis), Skib. Pram Fors. i Sk. Vid. St. 14 S. 10: den Gang min Stavn sig hæved' Paa Bølgens Ryg.

Steen (lapis, lapillus), Ædelsteen.

Stempling, Mytteri. Tac. Aarb. 16, 22: Dette var allerede Stempling og Partier.

Stolthed, det, man er eller kan være stolt af. Ewald Fors. i Sk. Vid. St. 13 S. 97: Vort Nordhav! vor Stolthed! Suhm St. 14 S. 46: Vor Søster, du er vor Stolthed, sagde de.

Storm (nimbus), Stormsky.

Straalesø. Benzon Fors. i Sk. Vid. St. 3 S. 36 om Solen: en utomt Straalesøe.

Straf (poena), Plage, Nød. Det er mig en sand Straf, d. e. Plage.

en Strik, et Skarn, skarns Menneske. Ps. 11, 6: Han skal lade regne over de ugudelige Strikker, Ild og Svovel.

Stykke, 1) en listig Streg. 1 Mos. B. 20, 10: Abimelech sagde til Abraham: hvad saae du paa, at du giorde os dette Stykke (neml. at udgive Sara for din Søster)? 2) (frustum), Person. Tac. Aarb. 13, 12: end ikke de alvorligste af Fyrstens Venner vare imod, at et Stykke Qvindfolk, hvorved Ingen fornærmedes, opfyldte Fyrstens Lyster.

Surr, Surren. Stockfleth Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 34: Igiennem Strømmens Surr mig tykkes Skrig at høre. S. 47: Han født ved vante Surr indsover uden Frygt.

Svend, Tiener. Tac. Aarb. 16, 22: Han har sine Tilhængere, eller rettere sine Svende.

Sygdom (morbus), 1) Siælens, Statens rc. Kampmann Fors. i Sk. Vid. St. 13. S. 177: at helbrede den Sygdom, der fortærede Statens Marv. 2) en heftig Begierlighed efter noget. Tac. Aarb. 14, 14: En gammel Sygdom var det hos ham, at kiøre Firespænninger.

Sylthed. Stenersen Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 44: Saa nær du (Junkers-Kilde) end staaer Havets fule Bund, saa har dens Sylthed dog ei skiended dine Aarer.

Syndeskyld. Sandøe Fors. i Sk. Vid. St. 4 S. 19:

Onsk Siel med Syndeskyld dig ei i Himlen ind!

Sæd (semen), Afkom, Børn. St. Marc. 12, 19: da skal hans Broder tage hans Hustru, og opreise sin Broder Sæd. I denne Forstand gientages Ordet sammesteds tre Gange efter hverandre.

Sædet (sedes), Bagenden.

Søndagskarl, Straajunker, Spradebasse. Tac. Aarb. 13, 35: uden Hielme, uden Pantsere, Søndagskarle og Smaahøkere.

Tilforladenhed. Stockfleth Fors. i Sk. Vid. St. 10 S. 179: Hvor kan han nærme sig med Tilforladenhed? Fleischer Fors. til en Naturhist. D. 9. B. 1 S. 828: Buffon har vel med megen Tilforladenhed forsikkret, at ꝛc.

Tilstød, Hielp. Schiermann Fors. i Sk. Vid. St. 2 S. 96: Cresphontes — min Tilstød.

Ting (negotium), om et Menneske.

Tonemaalning, Carstens Fors. i Sk. Vid. St. 6 S. 140.

Tordenkraft. Stenerson Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 51: Cyclopiske Kanon, ætneisk Gryde, Som faste Vold med Tordenkræfter slaae.

Torp, Flekke. Tac. Hist. 2, 61: Allerede havde han — draget de nærmeste Aeduernes Torper i Ledtog med sig.

Traad. 1) ordsprogelig: hænge ved en Traad

(filo pendere), d. e. være i Fare, ikke staae fast. 2) Toi eller Klædning. Ikke have en tør Traad paa Kroppen.

Triumpher. Bull Forf. i Sk. Vid. St. 7 S. 11: En rig Triumphers Høst ei Fredens Tab opretter.

Trække, Rænke. Tac. Aarb. 4, 1: Siden vandt han Tiberius ved adskillige Trækker saaledes, at 2c.

Tumlekast. Bull Forf. i Sk. Vid. St. 7 S. 15: Lykkens kolde Smil, som Tumlekast forkynde.

Tumleskaal (T. Taumelkelch). Sacharias 12, 2: See, jeg sætter Jerusalem til en Tumleskaal for alle Folk trindt omkring.

Uafholdenhed. 1 Corinth. 7, 5: kommer atter tilsammen, at Satan ikke skal friste Eder formedelst Eders Uafholdenhed.

Udlændighed, Landflygtighed. St. Matth. 1, 11: den babyloniske Udlændigheds Tid.

Uforfærdhed. Tac. Aarb. 1, 13: hans Rigdom, Uforfærdhed — giorde ham mistænkt.

Ufyldsomhed, Umættelighed. Jesu Sirachs B. 37, 36: Ved Ufyldsomhed ere mange døde.

Ulv er mærkeligt ved de ordsprogelige Talemaader, som i Ordbogen forbigaaes: Man maa tude med de Ulve, man er iblandt, og: naar man taler om Ulven, er han ikke langt borte.

Usamtydighed. Forf. i Sk. Vid. St. 7 S. 175:

Kiennet dog, de Gode som de Onde, En Usamtydighed med Rette kaldes kunde.

Useier, Nederlag. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 11 S. 130: de ønske ham Useier og Vanlykke.

Vaaben fig. (arma), Forsvarsmiddel.

Vand (aqua), Hav. Til Lands og Vands.

Vandbierg. Ewald Fors. i Sk. Vid. St. 13 S. 90: bag ved ham velter sig et Vandbierg.

Vanrøgt. Luxdorph Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 180: Hun — med flittig Omhu taer i Agt, det glade Qvæg i rette Tid blier malket og i Huse bragt, At det ved Vanrøgt ei skal lide.

Varefyr. Benzon Fors. i Sk. Vid. St. 3 S. 36 om Solen: Et Varefyr, som os i Verdens Hav veileder.

Velbyrdighed, den Egenskab, at være af god Fødsel. Jesu Sirachs B. 22, 8: Børn, som rose sig af Foragt og Utugtighed, besmitte deres Slægtes Velbyrdighed.

Venfasthed. Vogelius Fors. i Sk. Vid. St. 8 S. 193: Ingen overgik ham i Venfasthed.

med Vidende (prudens), med Flid, forsætlig, f. Ex. giorde jeg det.

Vidne (testis), alt hvad der beviser noget. Vogelius Fors. i Sk. Vid. St. 9 S. 49: Sceorstan især var Vidne til den blodige Dag, da der blev fegtet etc.

Vidskab, Kundskab, Videnskab. T. Rothe: skaffe Hæld

ved **Vidskabs** og Moralitets Udbredelse. Den samme: Han lade Overdaads Brammen og Fraadsen nyde Rang over **Vidskab** og Sielekraft.

Viin (vinum), 1) Viindrikken. Ved **Vinen** eller Glasset Viin. 2) Vindruer. Høste **Viin**.

Viinvid. Fors. i Sk. Vid. St. 3 S. 105: Han **Viinvid** muligt faaer, men Viisdom faaer han ikke.

Vogterinde, behageligere for Øret end **Vogterske**. Høis. 1, 6: de have sat mig til Viingaardens **Vogterinde**.

Vunde, et af de mange gode Ord, som Molbech fordømmer. Cl. Frimann Norsk. Selsk. Skr. St. 3 S. 62: Af en saa dybt indhugget **Vunde**, Som her det Eriks-Følge fik, Sig etc. Rahbek S. 90: Denne **Vunde** bløder end som ny.

Værksted fig. (officina). Lungen er Aandedragets **Værksted**.

Æder, en tærende Borger i en Stat. Tac. Hist. 4, 26: Soldatervagt udsat over hele Strandbredden —, og af samme Aarsag mindre Korn og flere **Ædere**.

Ærenid. Tac. Aarb. 15, 49: fordi Nero undertrykte hans (Lukans) Poesiers Roes, og af en forfængelig **Ærenid** havde forbudt ham at lade dem høre for Publikum.

for **Æres Skyld**, et allerede i v. Aphelens Ordbog forekommende, og til det Latinske honoris eller honestatis causa svarende Udtryk. Tac. Aarb. 15,

28: Paa den bestemte Dag kom Tiberius Alexander i Tiridats Leir, deels for Æres Skyld, deels &c.

Odet, Skiebnen. Tac. Hist. 1, 18: det, Odet beslutter, ikke undflyes, skiondt varslet.

Adjectiver.

afverlingsfuld. Carstens Fors. i Sk. Vid. St. 5 S. 156: afverlingsfulde Vers.

alart. Fors. i Sk. Vid. St. 5 S. 129: Saa munter, lystig og alart, Som nogen af dens (Fuglens) hele Art.

avindplaget. Malling Fors. i Sk. Vid. St. 11 S. 193: hvor avindplaget Siel Paa sovnlos Seng udgrunder lumske Rænker.

bebusket. Stenerson Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 49: den kielne Nattergal — Slaaer an i den bebusket stille Dal, de Toner, hvilke &c.

noget bedre (meliusculus), om en Syg.

begbeblandet. Stenerson Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 40: Lig dode Hav, hvis begbeblandet Bolge &c.

betragtningsværd. Carstens Fors. i Sk. Vid. St. 5 S. 182: den lydelige Tone — er ikke mindre betragtningsværd.

blodbegierlig. Abrahamson Fors. i Sk. Vid. St. 7 27: den blodbegierlige Monark.

blodbestænkt. Pram Forf. i Sk. Vid. St. 14 S. 9: Forjaget var dit Riges frække Fiende, Og flygtet bort fra blodbestænkte Kyst.

blodbesudlet. Suhm Forf. i Sk. Vid. St. 12 S. 189: blodbesudlede Kinder.

blomsterprydet. Biehl Forf. i Sk. Vid. St. 9 S. 170: blomsterprydet Vang.

blot (solus) for blot adv. Han spiste mig af med blotte Ord, for: blot med Ord.

dagbebudende. Steud Forf. i Sk. Vid. St. 14 S. 107: Himmelens natlige Fakler for dagbebudende Straaler blegblaae henvege.

dagerig. Malling Forf. i Sk. Vid. St. 11 S. 195: Dit Liv i ukrænkt Ro saa klart, saa dagerig (være).

draabfri. Bull Forf. i Sk. Vid. St. 9 S. 153: Noisomhed, der boer glad under draabfrit Tag.

drabelig. P. H. Frimann Forf. i Sk. Vid. St. 12 S. 18: De drabelige Mænd de blanke Glavind svinge. Tac. Aarb. 15, 49: Begge begyndte med denne drabelige Gierning at handle imod deres Rygte. 51: som ikke var bleven befordret efter sin drabelige Giernings Storhed.

drukken fig. (ebrius). Ewald Forf. i Sk. Vid. St. 13 S. 109: min Siel var drukken af Medynk med de Lidende. Stockfleth St. 10 S. 204: Alt, drukken af vort Blod, af Drab og Røven mæt,

Hver Spanier har sig til Søvnen overladt. Jacobi St. 8 S. 49: Druk ne af deres Lykke, vare de ꝛc. Siges og om det Livløse. Jerem. 46, 10: Sværdet skal blive drukkent af deres Blod.

dum, som ikke er klar; dunkel, mørkagtig. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 184: hans Øine vare dumme. Stockfleth St. 10 S. 161: O Syn! o dumme Syn! som Alder svækket har.

dødbetagen. Stockfleth Fors. i Sk. Vid. St. 10 S. 229: Min dødbetagne Haand.

dødskyldig. Sandøe Fors. i Sk. Vid. St. 4 S. 29: den dødskyldig Krop, Som her igienfødt skal til Æren vaagne op.

døv (surdus), uemfindlig. Evald Fors. i Sk. Vid. St. 13 S. 128: jeg — Omvanker Nætterne blant døve Fielde.

edderfyldt. Ewald Fors. i Sk. Vid. St. 13 S. 111: Din vindige, din edderfyldte Strube.

elskovstyrket. P. H. Frimann Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 19: Duncan — De stærke Kiemper slog med elskovstyrket Arm.

febrilsk. Fors. i Sk. Vid. St. 3 S. 105: Saa længe Peru har af denne Sundheds Bark (Qvinqvina) At overlade dig, febrilske Dannemark!

feed, indbringende; f. Ex. Bytte, Embede. Brugen af Ordet i denne Betydning kan Ingen formene Skri-

benten, da opimus af de bedste latinske Skribenter bruges i samme Betydning.

paa alle fire (quadrupes), d. e. paa Hænder og Fødder, f. Ex. kom han krybende.

fordækt. Lodde Fors. i Sk. Vid. St. 3 S. 136: en saadan Foragt er ikke andet, end en fordækt Kierlighed.

forgræmmet. Bull Fors. i Sk. Vid. St. 9 S. 141: Stillidsen — Sin Bog i Sigte faaer, hvor han de blide Dage Useet, uvogtet nød hos nu forgræmte Mage.

forindtagen (anteceptus, ikke, som Molbech skriver, antecaptus). Schiermann Fors. i Sk. Vid. St. 4 S. 202: Dog gaves nogle blant de Vises liden Skare, Som meer skarpsindige, mindst forindtagne vare, Der &c.

jeg er forloren (interii, perii), d. e. ulykkelig.

forpikket. Vogelius Fors. i Sk. Vid. St. 9 S. 108: formuende og paa Krigsæren forpikkede Folk. Schiermann St. 4 S. 149: Een taber menig Sands, paa Vid forpikt. S. 184: hvad er det Vid, vi saa forpikket efterjage? Tac. Aarb. 15, 46: som Folket er forpikket paa nye Optog.

forunderlig (mirus), meget stor. F. Ex. jeg har en forunderlig Længsel efter Byen; det skeede med en forunderlig Hurtighed.

forvorpen. Bull Fors. i Sk. Vid. St. 9 S. 141:

Volds forvorpne Tid. Biehl S. 164: Forvorpne Politik! Stockfleth St. 10 S. 152: Saa skulde jeg mig at forstille lære! Forvorpne Kunst!

frugtbar fig. En frugtbar Aand (fecundum ingenium).

fugtig (madens, madidus, udus, uvidus), drukken.

furiøs (furiosus), rasende.

gaverig. Sandøe Fors. i Sk. Vid. St. 4 S. 22: Barbaren — gaverige Haand udbreder Paa mistænkt Altar.

gienkiærlig. Stockfleth Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 38: Det mindste Riges Krone Dets Konger store giør, naar retviis øvet Magt Har dem et elsket Folk gienkierligt underlagt.

gienlydfuld. Benzon Fors. i Sk. Vid. St. 4 S. 7: gienlydfulde Skov.

giøglefuld. Stenersen Fors. i Sk. Vid. St. 6 S. 16: gøglefulde Lader.

god (bonus), 1) ironisk: eenfoldig. 2) temmelig. 1 Mos. B. 25, 8: Abraham — døde i en god Alderdom. 3) stor, f. Ex. Deel. 4) fornem, anseelig. Af god Fødsel. 5) lykkelig. gode Tider.

godt, let, ikke svært. Fors. i Sk. Vid. St. 4 S. 103: I har godt ved at sige det. Suhm St. 10 S. 41: Du har godt ved at tale, Regnald.

graadplettet. Pram Fors. i Sk. Vid. St. 14 S. 7: graadplettet Brev Philippa sender dig.

grillefuld. Forſ. i Sk. Vid. St. 7 S. 164: Særdeles yndefuld, men grillefuld tillige.

græsbegroet. Forſ. i Sk. Vid. St. 7 S. 178: den græsbegroede Dal.

grætten. Forſ. i Sk. Vid. St. 7 S. 173: Med ſkrømtet Munterhed de grætne tænke paa, Du ikke meer den Lyſt, de fordum gav, kan naae. Fleiſcher Naturhiſt. D. 10 B. 2 H. 2 S. 1075: naar han kun fandt lidet i den (Tobaksdaaſen), blev han derover meget grætten.

grødeſvanger. E. Colbiørnſen Norſk. Selſk. Skr. St. 1 S. 83: klekker Vexter op med grødeſvanger Saft.

grønglindſende. Stenerſon Forſ. i Sk. Vid. St. 6 S. 9: Træets — grønglindſende Løv.

grønhvelvet. Forſ. i Sk. Vid. St. 6 S. 156: ranke Træers grønhvelvede Gange.

gudhengiven. Sandøe Forſ. i Sk. Vid. St. 4 S. 14: med — gudhengivne Siel.

gudlignende. Bull Forſ. i Sk. Vid. St. 9 S. 160: Mens paa gudlignend' Ild blant Dødelige ſkiønnes.

guldbeſtrøet. Ewald Forſ. i Sk. Vid. St. 13 S. 41: Og rider høi paa Bølgens Top, I Trav og ſuſende Galop, Til guldbeſtrøede Kyſter.

guldbeſtukken. Stenerſon Forſ. i Sk. Vid. St. 7 S. 40: grønt guldbeſtukne Skærf fra Skuldre ſvæved.

guldstribet. Stenerson Forſ. i Sk. Vid. St. 7 S. 50: guldstribet Frugt.

guldstrimet. Stenerson Forſ. i Sk. Vid. St. 6 S. 9: Træets — guldstrimed' Frugt.

haan, spodsk, foragtelig. Suhm Forſ. i Sk. Vid. St. 10 S. 78: Glem denne Stolte, sagde Svanhvide med en haan Stemme.

haard (durus) i Udtrykket, i Ord, Statuer, i Malen ꝛc., d. e. ikke smidig, for stiv, umaneerlig, f. Ex. Digter, Vers.

blive haardhudet fig. (occallescere), blive følesløs, tabe Følelsen.

haardlydende. Carstens Forſ. i Sk. Vid. St. 5 S. 201: det haardlydende cui unquam.

haardsenet. Forſ. i Sk. Vid. St. 6 S. 153: min Søster kyste omhiertet hans haardsenede Haand.

haarvoxet. Suhm Forſ. i Sk. Vid. St. 14 S. 71: hans blotte Bryst var haarvoxet.

havbaaren. Jacobi Forſ. i Sk. Vid. St. 8 S. 264: havbaarne Nympheskare!

havsvanger. Stoud Forſ. i Sk. Vid. St. 14 S. 108: Sortsløret Luften sig hegner om havsvangre Skyer.

hentagen, henreven. Benzon Forſ. i Sk. Vid. St. 4 S. 3: Af min hentagne Siel uskionsom Klage rømmer.

himmelfyldt. Sandoe Forſ. i Sk. Vid. St. 4 S. 16: den himmelfyldte Siel.

himmelſendt. Schiermann Forſ. i Sk. Vid. St. 2 S. 98: Det længſelfulde Folk ſees Glædesgraad at græde, Ein himmelſendte Prinds fuld af nyt Haab tilbede.

himmelſkreven. P. H. Frimann Norſk. Selſk. Skr. St. 1 S. 14: Valborgs Stammetavle, Hvori de fandt den himmelſkrevne Dom ꝛc.

himmelſtemt. Sandoe Forſ. i Sk. Vid. St. 4 S. 13: bliv med vilde Slag tilbage Fra himmelſtemte Streng.

honningdragende. Forſ. i Sk. Vid. St. 6 S. 152: honningdragende Bier.

hundrede (centum), mange, mangfoldige.

huusſogende. Forſ. i Sk. Vid. St. 6 S. 151: den huusſøgende Hiord.

hvidbryſtet. Suhm Forſ. i Sk. Vid. St. 10. S. 42: du hvidbryſtede Jomfrue!

hvidſpillende. Stoud Forſ. i Sk. Vid. St. 14 S. 124: hvidſpillende Flammer af de korsviis ſvingende Lyn. Jeg ſkienker ham de to Participier af ſamme Endelſe, i Betragtning af det ſmukke Biord, ſom er dannet efter det Græſke λευκαυγής. Vort Sprog egner ſig ikke mindre end det græſke til ſaadanne Ordſammenſætninger. Analogien har tildeels lært mig at paaſkiønne dem, ſom jeg anfører. Hvor

stor Berigelse forestaaer i denne Henseende, som i andre Henseender, Modersmaalet ved den metriske Oversættelse af Iliaden, som kan ventes fra Sorøe, fædrelandske Musers gamle Sæde!

høistemmet. Stenerson Forſ. i Sk. Vid. St. 7 S. 41: Pindars høistemmet Harpeklang Til Vandets Priis.

høitflyvende. Carstens Forſ. i Sk. Vid. St. 5 S. 184: en høitflyvende Ørn.

høitlydende. Carstens Forſ. i Sk. Vid. St. 5 S. 158: høitlydende Vocal. S. 164: det deri (i Verset) anbragte høitlydende *βοάα*.

iisbedækt. Ewald Forſ. i Sk. Vid. St. 13 S. 101: Selv Zemblas dorske Søn indtager Hans iisbedækte Fødeland.

ildſvanger. Pram Forſ. i Sk. Vid. St. 14 S. 187: ildſvangre Heklas Ryg.

intet bruges ved Svar, naar man ikke vil sige Sandhed. F. Ex. naar hos Terenz Moderen spørger: hvorfor græder du? og Sønnen svarer: Intet, Moder. Thi det er Meningen af recte, som han udtrykker sig.

jordiskſindet. Sandøe Forſ. i Sk. Vid. St. 4 S. 19: endnu for jordiskſindet Aand!

kiødelig (carnalis), legemlig. At ville see Gud med kiødelige Øine.

klinterenset. Biehl Forf. i Sk. Vid. St. 9 S. 171: klinterenset Sæd.

knusefærdig. Forf. i Sk. Vid. St. 12 S. 84: i Søens Speil du (Horneelen) strekker Din Fælhed frem og knusefærdig staaer.

kugleformig. Benzon Forf. i Sk. Vid. St. 3 S. 36 om Solen: en kugleformig Ild.

kummerplaget. Malling Forf. i Sk. Vid. St. 11 S. 203: hule Jammerskrig Fra kummerplagte Vraaer.

kund, aabenbar, offentlig bekiendt, vitterlig. Tac. Aarb. 1, 23: dersom det ikke i en Hast var blevet kundt, at intet Lig fandtes.

langfodet (longipes).

lifligsuur. Stenerson Forf. i Sk. Vid. St. 7 S. 46: guldfarvede Citrons den lifligsure Vædе.

livbringende. Stoud Forf. i Sk. Vid. St. 14 S. 126: den spædere Grødes livbringende Kilde — Duggen.

lovopstemmet. Forf. i Sk. Vid. St. 10 S. 238: lovopstemmet Sang.

en luftig Person (aërius), det samme som: vindig.

lyngbegroet. E. Colbiornsen Norsk. Selsk. Skr. St. 1 S. 79: lyngbegroede Slette.

lystbeqvem. Jacobi Forf. i Sk. Vid. St. 8 S. 254: Dit Ansigt er saa skiønt! saa lystbeqvem din Alder!

lystsmittet. Malling Fors. i Sk. Vid. St. 11 S. 191: Ja, frygt, og skielv og flye! lystsmittet som du er.

lænkebunden. Ewald Fors. i Sk. Vid. St. 3 S. 69: de fleste saae jeg nu alt lænkebundne.

lænkeskiendt. Schiermann Fors. i Sk. Vid. St. 2 S. 80: Jeg er Alcides Søn, og være lænkeskiendt?

lærd (doctus), klog, kunstig. Bull Fors. i Sk. Vid. St. 9 S. 151: Skiøn af Uorden selv, en Skov ei bytter Kaar Med Lunden, der sin Skik af lærde Hænder faaer.

løfterig. Bull Fors. i Sk. Vid. St. 9 S. 145: feiler Ceres tidt i løfterige Knippe.

løvkrandset. E. Colbiørnsen Norsk. Selsk. Skr. St. 1 S. 78: løvkrandset Lund.

løvprydet. O. G. Meyer Norsk. Selsk. Skr. 1 S. 27: En Glæd:s Fest i Dag løvprydet Gaard bebuder.

megen forklares i Ordbøgerne ved: stor. At disse Ord dog ikke ere ganske eenstydige, sees af Phædrus's Tanke: det er lettere at fortiene megen Roes af Mange, end stor Roes af store Mænd.

det er meget, noget besynderligt. 1 Mos. B. 45, 28: Israel sagde: det er meget, Joseph min Søn lever endnu. Den patriotiske Tilskuer No. 222: af Bøger og Videnskaber, sige vore unge Herrer, lærer man ikke at kiende Verden. Det var meget!

menneſkeligt (humanum), hvad ſom er eget for det ſvage og ſkrøbelige Menneſke. At tage feil, er menneſkeligt.

mildminet. Stenerſen Forſ. i Sk. Vid. St. 7 S. 46: See der vor kiære Seidelin, Den bedſte Vert, mildmined til os træde.

mildſkinnende. Forſ. i Sk. Vid. St. 12 S. 91: Mildſkinnende den (Maanen) lyſer over Jorden.

mildtlyſende. Stoud Forſ. i Sk. Vid. St. 14 S. 130: Maanens mildtlyſende Blikke.

mildtſmilende. Stoud Forſ. i Sk. Vid. St. 14 S. 125: Luna Skyder — ſin førſte mildtſmilende Straale — Frem af en ætheriſk Sky. Pram S. 136: Lig Maanen, naar mildtſmilende den ſtaaer i Øſter op.

mildtſtraalende. P. H. Frimann Forſ. i Sk. Vid. St. 12 S. 9: Morgenſolens Pragt, naar den mildtſtraalende paa Biergetoppe ſmilte.

moed, moden. Ewald Forſ. i Sk. Vid. St. 13 S. 102: Mit Hierte — priſer kun hvad Syn og moed Erfaring — ſtadfæſte.

mordiſk er, imod Molbechs Forbud, i den rene og ædlere Stil brugt af min Fader. Tac. Aarb. 16, 30: om Raadets Kiendelſe intet mordiſk vilde bringe med ſig.

muſkelprydet. P. H. Frimann Forſ. i Sk. Vid. St. 12 S. 17: Havnympherne — med muſkelprydet Haar.

mørktkulende. Stoud Forſ. i Sk. Vid. St. 14 S. 117: Stormens mørktkulende Anfald.

nagſyg. E. Colbiørnſen Norſk. Selſk. Skr. St. 1 S. 77: Hvor nagſyg Havelyſt ei Klogſkabs Anſlag hindrer.

natſort. Stoud Forſ. i Sk. Vid. St. 14 S. 110: ei ſeer jeg de glimrende Lokker giennem den natſorte Sphære.

purpurblandet. P. H. Frimann Forſ. i Sk. Vid. St. 12 S. 9: (Solen) klædte Himmelen i purpurblandet Dragt.

raſende (insanus), overmaade ſtor.

renterig. E. Colbiørnſen Norſk. Selſk. Skr. St. 1 S. 84: de renterige Ar.

rivſk. Stenerſon Forſ. i Sk. Vid. St. 6 S. 14: Orkens rivſke Rædſel.

rolig (quietus), fredſommelig. 1 Krønik. B. 22, 9 Herren til David: See, den Søn, ſom dig ſkal fødes, han ſkal være en rolig Mand, thi jeg vil ſkaffe ham Rolighed for alle hans Fiender trindt omkring; thi Salomo ſkal være hans Navn, og jeg vil give Fred og Rolighed over Iſrael i hans Dage.

rum fig. (spatiosus), anſeelig. Ordſpr. 18, 16: et Menneſkes Gave giør ham rum.

rustfuld. Bull Fors. i Sk. Vid. St. 9 S. 157: naar et rustfuldt Sværd om Hedenold ham minder.

saadan (talis), denne. saadan en siges for: saadan, ligesom det Tydske so ein for: solcher. 2 Kronik. B. 28, 22: saadan en var Kong Achas.

saakaldet (quem, quam, quod vocant).

seenkommen. Bull Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 19: Seenkommen Forsorg.

sei (lentus), langsom. Ewald Fors. i Sk. Vid. St. 13 S. 95: Dvæl ei længe! Seie Tag! Danske Drenge!

seiersalig. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 97: Dine — lig Odins, naar han seer paa den seiersalige Kriger.

seiervant. Jacobi Fors. i Sk. Vid. St. 8 S. 6: det forskrekkelige og seiervante Sverd. Vogelius S. 142: De see i Spidsen for den liden Flaade den seiervante Fane ꝛc.

seiervis. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 11 S. 162: Hialmar stod med et roligt Aasyn, som den der er seiervis.

seierværdig. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 124: om du end falder seierløs, saa er du dog seierværdig.

sexfingret (sedigitus).

en sikker Haand (certa manus), siges den at have, der ikke forfeiler Maalet.

skattesvanger. Bull Fors. i Sk. Vid. St. 9 S. 150: skattesvangre Miner.

skielløs, uretmæssig. Bull Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 7: en skielløs Krig.

skiult (latens), ubekiendt; være (latere).

skiørtet. Fors. i Sk. Vid. St. 5 S. 138: paa Timen skrev en skiørtet Secretair et Brev Til Abedissen i Nevers.

skrækbetagen. Schønheider: Sin skrækbetagne Fiende greb han nu i Haaret.

skummig. Tullin Fors. i Sk. Vid. St. 1 S. 8: Bølgernes skummig Top. E. Colbiørnsen Norsk. Selsk. Skr. St. 1 S. 74: (Bækken) spyer om Hiulet ud af skummig Fraad et Svøb.

skytaarnet. Tullin Fors. i Sk. Vid. St. 1 S. 42: Fra Vraget af en Mængde klavre op Paa Klippen, for det haabefulde Øie At strække ud fra dens skytaarnet Top Om Redning.

skytækt. Fors. i Sk. Vid. St. 10 S. 246: Selv Solen svagt igiennem Taagen tindrer, Og skytækt, dunkel er.

smaabølget. P. H. Frimann Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 14: smaabølget Søen triller.

smuk bruges ikke alene, som Ordbogskriveren paastaaer, om legemlig Skiønhed, men ogsaa om ulegemlig. St. Luc. 8, 15: hvilke, naar de høre Ordet, beholde det i et smukt og godt Hierte.

snefuret. Pram Fors. i Sk. Vid. St. 14 S. 14: Her himmelhoit sees nogne Klipper kneise, Snefurede, langt over Skyens Gang.

snesvanger. P. H. Frimann Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 16: Snesvangre Skyer tungt i Vesten sig ophæve.

solforbrændt. Stenersen Fors. i Sk. Vid. St. 6 S. 55: Fjældets solforbrændte Bringe.

sorgbespendt. Fors. i Sk. Vid. St. 2 S. 171: det sorgbespendte Bryst. Biehl St. 9 S. 168: Hans sorgbespendte Bryst.

sorgsvanger. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 14 S. 92: han — opløftede sit sorgsvangre Hoved.

sort (niger), ulykkelig, traurig, f. Ex. Dag.

staaende Strid er, hvad i det romerske Krigssprog hedder in gradu stare. Jacobi Fors. i Sk. Vid. St. 8 S. 23: Lige ovet til Lands og Vands, i staaende Strid og i Beleiringer, er Absalon den første, som ꝛc. Suhm St. 12 S. 138: derved blev Søslaget forvandlet til en staaende Strid.

stattelig, prægtig, et i v. Aphelens Ordbog forekommende og ingenlunde forkasteligt Ord. Tac. Aarb. 13, 8: Qvadratus — var gaaet saa vidt frem, for at afværge, at Corbulo skulde betræde Syrien til at modtage Tropperne, og ved sin anseelige Person, sin stattelige Tale, og sin Overlegenhed i indtagende Smaating — trække Alles Aasyn paa sig.

steenstrøet. Abrahamson Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 26: nogle Agre steenstrøet Jord. P. H. Frimann Norsk. Selsk. Skr. St. 1 S. 41: Steenstrøet Leie Blødhed faaer.

stinkende fig. (putidus, foetidus), modbydelig. Ordspr. 13, 5: en Ugudelig giør sig stinkende.

stout, stolt. Ewald Fors. i Sk. Vid. St. 11 S. 74: Forfærdet saae jeg Kampens stoute Datter. Stockfleth St. 10 S. 158: saa stout et Folk. Carstens St. 4 S. 213: Stout Diesyn, der slaaer den Ringe ned.

stærk betegner onde Tings Voldsomhed. Jesu Sirachs B. 16, 6: mit Øre haver hørt stærkere Ting end disse.

stærksenet. Stoud Fors. i Sk. Vid. St. 14 S. 129: Almagts stærksenede Arm.

støvklædt. Malling Fors. i Sk. Vid. St. 11 S. 191: Nei! sværm dog ei blandt vilde Lyster om, Støvklædte Siel!

subtilig. Viisdoms B. 7, 22: der er i den (Viisdommen) en Aand — som er mangfoldig, subtilig rc.

sukkeblandet. Jacobi Fors. i Sk. Vid. St. 8 S. 253: Min Elskov lærer mig kun sukkeblandet Sang.

svagvinget. Schiermann Fors. i Sk. Vid. St. 4 S. 161: O! maatte dog en Geist Opvarme eders (klassiske Skialdes) Søn, som langsom, skiøndt og sidst, Paa Flugten efter jer svagvinget sig begiver.

svar (gravis), heftig, stor. Tac. Hist. 4, 30: Bielker, der knuste samme (Taarnet), med de derpaa Staaendes svare Nederlag. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 14 S. 68: disses Magt er os for svar.

svirviet, Stenerson Fors. i Sk. Vid. St. 6, S. 18, om Vinens Gud.

syg, om livløse Ting, d. e. sig ikke vel befindende, slet beskaffen. Kampmann Fors. i Sk. Vid. St. 13 S 219: Det hele (Stats-) Legeme er sygt, og alting trænger til en helbredende Haand.

syngierig. Bull Fors. i Sk. Vid. St. 9 S. 142: En Udsigt dobbelt skion for det syngierig' Oie.

synlos. Bull Fors. i Sk. Vid. St. 9 S. 151: blant Kunstens Under saa, dybsindig, synløs vank.

sølvbladet. Stenerson Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 50: Sig mindre Blomster for sølvbladet Lilie bøie.

sølvhaaret. Fors. i Sk. Vid. St. 6 S. 155: den sølvhaarede Gamle.

sølvskinnende. Stenerson Fors. i Sk. Vid. St. 6 S. 11 om en Engel: sølvskinnende Vinger.

sølvstraalet. Pram Fors. i Sk. Vid. St. 14 S. 153 til Cynthia: naar sølvstraalet du paa Himlen smiler.

sølvvinget. Cl. Frimann Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 67: sølvvinget Flue.

taarebrudt. Rahbek Norsk. Selsk. Skr. St. 3 S. 88: Stille! taarebrudte Klagesang!

taarevædet. Forſ. i Sk. Vid. St. 2 S. 168: Da vaagen end, paa taarevædet Leie, Den tavſe Stund jeg klage tør min Sang.

takſom. Abrahamſon Forſ. i Sk. Vid. St. 7 S. 43: takſom Fryd i hvert et Öie ſmilte.

tankerig. Sandøe Forſ. i Sk. Vid. St. 4 S. 17: hvor Glæden tankerig ſig ædelt vikler ud.

tildækket, drukken.

tilgiven, hengiven. Tac. Aarb. 12, 42: Endnu vovede Agrippina dog ikke at ſætte ſin Hovedhenſigt i Værk, forend Kommandoet af Livvagten var taget fra Lucius Geta og Rufinus Criſpinus; hvilke han troede, af Taknemmelighed mod Meſſalina at være hendes Børn tilgivne.

tragiſk (tragicus), ſørgelig.

trivſom. Luxdorph Forſ. i Sk. Vid. St. 7 S. 181: De Kiøkkenurter af det Beed, Som ved min Omſorg trivſom groede. En Anden St. 10 S. 246: tryg og trivſom drage Hver Dag ny Næringsſaft.

tuſinde (mille), utallige.

tuſindtunget. Malling Forſ. i Sk. Vid. St. 11 S. 198: Da — Skal tuſindtunget Rygte lære, at Vennenavnet gav Fyrſtenavnet Ære.

tykhudet, uemfindlig.

tyvetakket, Forſ. i Sk. Vid. St. 6 S. 149.

uafkræftet. Stenerſon Forſ. i Sk. Vid. St. 6 S. 9 om Solen: Uafkræftet i Frighed.

uafladende. Stoud Forſ. i Sk. Vid. St. 14 S. 124: de ſvovlede Luer Flamme ei længer, ſom da, med uafladende Straaler Atmosphæren igiennem.

ubebyrdet. Forſ. i Sk. Vid. St. 2 S. 175: Fra rette Vei gik ubebyrdet fort.

ubekræftet. Stenerſon Forſ. i Sk. Vid. St. 6 S. 10: Ubekræftet ved Dyd vakler let Kiærlighed.

uberøvet. Stenerſon Forſ. i Sk. Vid. St. 6 S. 9: Venſkab grundet paa Dyden, Uberøvet ſin Yndighed.

ubeſeilet. Benzon Forſ. i Sk. Vid. St. 3 S. 38: Forgieves tænker du i ubeſeilet Luft At roe paa Gisning ud mod hine ſkiulte Lande.

udtient (emeritus), gammel. Kiolen har udtient.

udtilbeens, halſtarrig eller opſætſig. Tac. Hiſt. 3, 63: ſtærke nok til at tæmme dem, der gjorde ſig udtilbeens.

udædiſk. Forſ. i Sk. Vid. St. 7 S. 185: Han ſaae ſit Blod var ſuet ud af den udædiſk Ting.

uefterſøgt. Beck Forſ. i Sk. Vid. St. 7 S. 72: Lad mig være forborgen, forglemt, uefterſøgt.

uendelig er hverken ſom Adjectivum eller ſom Adverbium indſkrænket til den daglige Tale. Hos de bedſte latinſke Skribenter findes infinita multitudo, infinitum tempus etc., og infinito præstare, magis etc. Vi bør altſaa ikke lade os af Molbech ſkræmme fra at ſkrive: uendelig Mængde, Tid ꝛc., og uendelig bedre, forſkiellig ꝛc.

uforborgen. Stoud Forſ. i Sk. Vid. St. 14 S. 126: Himmelſke Kloder, hvis Pragt nu Natten fremſtiller mit Die Uforborgen.

ufortænkt, uden at mistænkes. Forſ. i Sk. Vid. St. 2 S. 181: Og hiin (den Viſe), ſom frygtet er, ſelv altid frygte maa, Da denne (Toſſen), ſom en Klods, kan ufortænkt beſtaae.

uforøget. Bull Forſ. i Sk. Vid. St. 7 S. 20: Viis Erobrings Aand her tog de ſande Veie, I uforøget Kreds udvidet Magt at eie.

ufyldelig (inexplebilis), umættelig. Jeſu Sirachs B. 31, 23: Møiſommelig Vaagen, og Galde, og Bugvee er hos en ufyldelig Mand.

ugemeen, ſielden. Stenerſon Forſ. i Sk. Vid. St. 7 S. 53: Horaz — vied den (Kilden) paa Apolliniſk Skik Med Feſtens ſære Ord og ugemene Sange. En Anden St. 5 S. 136: Hans Forhold var for ugemeent, Til ei at blive ſnart bekiendt.

ulignelig, uforlignelig. Jacobi Forſ. i Sk. Vid. St. 8 S. 82: den ulignelige Konges Død adſkillede dem. Carſtens St. 5 S. 163: ulignelig Livagtighed. Ewald St. 3 S. 57: Philomele — med ſine ulignelige Triller.

umisbrugt. E. Colbiørnſen Norſk. Selſk. Sk. St. 1 S. 77: hvor Egennyttens Aand Opliver umisbrugt hver Borgers ſtræbſom Haand.

unyttig (inutilis), ond, skadelig 2c., f. Ex. Menneske, Handling 2c. Det er en Litotes.

unæret. Forf. i Sk. V. St. 2 S. 168: dens (Dydens) Ild u n æ r e t sig vil slukke.

usamlydende. Carstens Forf. i Sk. Vid. St. 5 S. 157: u s a m l y d e n d e Toner i Musiken.

uskadt (salvus), forbeholden. Ewald Forf. i Sk. Vid. St. 13 S. 128: Min Mening — u s k a d t.

uskammet. Cl. Frimann Norsk. Selsk. Skr. St. 3 S. 61: U s k a m m e t holdt han og sit Ord. S. 68: Af Hildurs Leeg u s k a m m e t gaaer den Mand.

uskræmmet. Bull Forf. i Sk. Vid. St. 9 S. 152: Fribed Vellyst strøer Paa hvad sit eget han u s k r æ m m e t kalde tør.

uskyldig (innocens), uskadelig, f. Ex. Spise.

utaknemmelig (ingratus) bruges ogsaa om det Livløse; f. Ex. et u t a k n e m m e l i g t Arbeide, d. e. et Arbeide, som ikke lønner sig.

med utoede Hænder d. e. uden Forberedelse, maa, om det end ikke er brugeligt, dog uden Anstod kunne bruges, da de Tydske i samme Betydning sige: m i t u n g e w a s c h n e n H ä n d e n, for at udtrykke det Latinske illotis manibus.

uveirsvanger. Abrahamson Forf. i Sk. Vid. St. 7 S. 32: u v e i r s v a n g r e Sky.

uvelkommen. Abrahamson Forf. i Sk. Vid. St. 7 S. 29: Vil u v e l k o m m e n Fred ombanne ham?

uvis (incertus), d. e. staaende i Uvished, tvivlende. Mynster: „Kun synes de u v i s s e, hvor og hvorledes de skulle finde Friheden.“ Dette af Molbech anførte Exempel passer ikke, naar Ordet med ham forklares ved: „ubestemt, upaalidelig, foranderlig, usikker.“

uyndet. Stenerson Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 43: Anseelsen berøvet og u y n d e t.

vansmægtig. Esai. 66. 17: et v a n s m æ g t i g t Land.

holde een varm fig. (calefacere), ved at gaae een paa Livet, plage ham.

veefuld. Ewald Fors. i Sk. Vid. St. 13 S. 64: Og v e e f u l d veiede sin Elsktes Kummer Mod de Ukiendtes Død.

veibekiendt. Fors. i Sk. Vid. St. 3 S. 100: Den der fra Pol til Pol saa v e i b e k i e n d t, kan vandre, Som i sit eget Huus.

vellystdrukken. Fors. i Sk. Vid. St. 10 S. 239: det v e l l y s t d r u k n e Sind.

vellystmæt. Stenerson Fors. i Sk. Vid. St. 6 S. 90: under Buskens Skygge v e l l y s t m æ t sin Tid forslaaer.

vellystrig. Malling Fors. i Sk. Vid. St. 11. S. 201: Det v e l l y s t r i g e Navn af Mand, af Søn, af Fader.

vidaaben. Stenerson Fors. i Sk. Vid. St. 6 S. 18: Silen i Haanden laae vidaaben med et Kruus.
viinbegroet. Stenerson Fors. i Sk. Vid. St. 6 S. 16: Falerns den viinbegroede Top.
vinterfængslet. P. H. Frimann Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 7: vinterfængslet Slegt husvalende udleder Af trange Giemmer frem.
virakfuld. Pram Fors. i Sk. Vid. St. 14 S. 135: Det virakfulde Libanons Indbygger.
voxvinget. Benzon Fors. i Sk. Vid. St. 3 S. 38: voxvinget Ikar! skjelv! — Vend om i Tide, før de bløde Vinger smelte!

yndeblandet. Stockfleth Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 29: Hvad yndeblandet Lyst hiin stille Pynt dig byder!

æragtig. Biehl Fors. i Sk. Vid. St. 5. S. 96: det er en æragtig Forretning, at foranstalte ꝛc.

Tidsord.

adskille (dividere), i en utugtig Forstand. Ezech. 16, 25: Foran paa alle dine Veie bygde du din Høi, og gierde din Deilighed til Vederstyggelighed, og adskilte dine Fødder mod hver, som gik forbi.
adsprede Krigen (spargere bellum), føre Krig paa

flere Steder. 1. Samuels B. 4, 2: Philisterne rustede sig imod Israel, og Krigen adspredde sig. Tac. Aarb. 3, 21: Tacfarinas — adspreder Fiendtlighederne, vigende, hvor han fandt Modstand, og saa atter anfaldende bag fra: og, saalænge han brugte denne Maade, kunde Romerne intet udrette, men trættedes og drilledes ustraffet. I dets Sted har Samme i Agricola's Levnet 38: Da — Sommerens Ende — ikke tillod at fordele Krigen.

affyre, løse en Bøsse, en Kanon siges, ligesom i Latinen **tormentum mittere**, da man sætter Bøsse og Kanon i Stedet for deres Ladning, som egentlig kun affyres og løses.

afgive, forestille, være.

afhugge (amputare), bortskaffe, bortrydde. Esai. 51, 9: den, som haver afhugget en Hofmodig. afskiære bruges i samme Betydning. Jobs B. 6, 9: Gid — han (Gud) vilde lade sin Haand løs, og afskiære mig. Den danske Bibels nyeste Udgivere sætte neden under til Forklaring: „mit Livs Traad". Men de hellige Skribenter kiende intet til Parcerne, hvis Forretning det var, at spinde Levetraaden, og med den frygtelige Sax at skære den af.

aflade, aflægge, lade fare. Pram Fors. i Sk. Vid. St. 14 S. 22: og har dit Hierte Engang afladt sin Kiærlighed for mig.

afrive (abrumpere), for Tiden eller hurtig, uformo-

dentlig ende, afbryde. Esai. 38, 12: jeg haver afrevet mit Levnet.

agte, agte sig, f. Ex. han agter til Helsingør, til Holbek, nemlig: at reise. Denne Ellipsis have vi faaet af Latinerne, som bruge saaledes cogitare og velle. F. Ex. Cicero siger: cogito in Tusculanum, deinde Arpinum.

anfortroe, det samme som: anbetroe. Tac. Hist. 4, 28: Krigsmaskinerne og Beleiringsarbeidet anfortroer han Bataverne.

angre (poenitere), uden Casus. Jerem. 15, 6: jeg er træt af at angre.

avindes, bære Had og Avind til. 1 Mos. B. 37, 11: hans (Josephs) Brødre avindedes ved ham.

beblande. Lodde Fors. i Sk. Vid. St. 3 S. 167: vi maae ikke beblande det ene med det andet. S. 179: beblande Forstand med sund Fornuft.

bebreve fig. Schiermann Fors. i Sk. Vid. St. 4 S. 183: Ak vore Sange har saa kort en Tid at leve; Hvor bør man da betids dem deres Liv bebreve.

jeg beder (quæso, oro), som en Mellemsætning; f. Ex. Siig det, jeg beder, tydeligere.

befalde, 1) behage. Jacobi Fors. i Sk. Vid. St. 8 S. 254: hvor dette mig befalder! S. 265: Hiin Phaon alt borttog, hvad eder før befaldt. Suhm St. 14 S. 55: dog befaldt saadan Tale

ham. 2) angribe, paakomme. Suhm Forſ. i Sk. Vid. St. 11 S. 172: en vis Vanghed, ſom befaldt mig, naar han gik bort.

begynde, giøre. Hvad ſkal jeg begynde med dette Menneſke?

beknyttet, beklemt, beængſtet. St. Paul. Br. til de Philip. 1, 23: jeg ſtaaer beknyttet imellem tvende Ting.

bepryde. Suhm Forſ. i Sk. Vid. St. 14 S. 58: Landets Jomfruer fulgte hende, beprydede paa ſamme Maade. S. 71: hendes Tinding var beprydet med Egeløv.

beregnet paa ſiges uegentlig for: indrettet til; f. Ex. Alting er med Overlæg beregnet paa, at indjage Skræk.

berende, beſtorme. Tac. Aarb. 2, 20: de — bleve ovenfra ſaa haardt imodtagne, ſom om det var en Muur de havde at berende.

berøve ſættes, ligeſom spoliare, diripere, uden Caſus. Eſai. 24, 3: Landet ſkal blive ſaare berøvet.

beſkade. P. H. Frimann Norſk. Selſk. Skr. St. 1 S. 17: Ormene dens (Roſens) Blade Og blomſterfulde Liv med giftig Braad beſkade.

beſørge, begræde. Suhm Forſ. i Sk. Vid. St. 12. S. 213: Danſke og Norſke beſørgede dem (Signe og Habor).

betee, lade ſee i Gierningen, beviſe. Tac. Aarb. 16,

38: hvilken udviiste samme Hoiagtelse for den ulykkelige Soranus, som han havde beteet ham i Velmagt.

betække, bedække. Stenerson Forf. i Sk. Vid. St. 6 S. 17: Dovrefield — med mosbetakte Top. Schoning: det med Sne betakte Eide.

beundre (mirari), om det Livløse. Cl. Frimann Norsk. Selsk. Skr. St. 2 S. 7: Ærværdig Borg — bliv ved udi det Vand, hvis Speil omsirkler dig, beundrende at skue selv din Ælde. Digteren kappes med Virgil, som har sagt om Træet: Miraturque novas frondis et non sua poma.

bide (mordere), æde. Micha 3, 5: naar de have at bide med deres Tænder, da raabe de Fred.

blomstre, om Udslæt. 3 Mos. B. 14, 43: om Plagen kommer igien, og blomstrer i Huset.

blæse, 1) udstøde Vinden med Munden. f. Ex. Man kan ikke blæse og sobe paa eengang (simul flare sorbereque haud facile est). 2) frembringe ved Blæsen. Malachias 1, 13: I sagde: See, hvilken Moie! dog I kunde blæse det frem, sagde den Herre Zebaoth. blæse ad een, foragte een. Ps. 12, 6: jeg vil sætte en Frelse for den, som han blæs ad.

boe fig. Sporon Forf. i Sk. Vid. St. 8 S. 231: Naar Mod og Sindighed da boe i een Person, er han rc. Biehl St. 5 S. 106: Lasterne boer hos dem.

borde, entre. Sneedorf Forſ. i Sk. Vid. St. 2 S. 139: To Gange vover han at borde det (Skibet).

bortflyde (fluere), henſegne. Begrædels. B. 4, 9: disſe (ſom bleve ihielſlagne af Hunger) de bortflød e.

bringe ſig. (adportare). 1) melde. Hvad bringer du? 2) foraarſage: Tab, Sygdom, Glæde, Fortræd.

brøden, giennemboret. Haggai 1, 6: den, ſom faaer Løn, faaer Løn i en brøden Pengeknude.

bære, lide, taale, udſtaae. Tillæg til Eſthers B. 16, 2: ſom de ikke kan bære gode Dage, underſtaae de ſig at giøre endog dem Puds, ſom have giort vel imod dem. Tac. Hiſt. 3, 64: Da Vitellius ikke engang kunde bære Velſtand, ſaa knækkedes han ſaa meget mere ved Modgang. bære paa Hænderne, omhyggeligen pleie. Pſ. 91, 12: De (Englene) ſkal bære dig paa Hænderne, at du ſkal ikke ſtøde din Fod paa en Steen.

bør, 1) impersonaliter. Suhm Forſ. i Sk. Vid. St. 12 S. 193: veed du ei, at dig bør at ære Kiønnet, og din Konges Datter? 2) tilkommer, tilhører efter Fortieneſte. Abrahamſon Forſ. i Sk. Vid. St. 7 S. 35: Alt hvad ham bør, Det ſkal han nyde. Suhm St. 10 S. 97: Min Tapperhed, og den Fare, jeg har reddet hende af, bør ſaadan Belønning.

caſtrere (castrare), ſkamſkære, Bøger.

credentse, ære, lægge sin Ærefrygt for Dagen. Tac. Hist. 1, 10: Vespasian — havde sendt ham (Galba) sin Søn Titus for at credentse ham. 5, 46: Et religiøst Folk pleier ved religiøse Skikke at credentse Fyrsterne.

dugge op, begaae sig, holde ud. Apostl. Giern. 27, 15: der Skibet — ikke kunde dugge op mod Vinden, gave vi det over, og dreve.

elske, (amare), gierne giøre noget, eller ogsaa: pleie. Esai. 56, 10: som elske at slumme. Jerem. 14, 10: saaledes have de elsket at vanke ustadigt omkring.

faae med Infinitivus er, efter Molbechs Sigende, sielden i andre Tider end den nærværende. Jeg skulde mene, at det maa sættes i den forbigangne Tid, saa ofte som **oratio** er **obliqua**, d. e. naar man fortæller noget ved Accusativus med Infinitivus. Tac. Aarb. 14, 7: Anicetus fik fuldføre sit Løfte. Fleischer i Fortalen til D. 4 af Fors. til en Naturhist. XXII: Hans Undersaatter vare alt for blinde og ukyndige i disse naturlige Ting, til at man saa hastig kunde faae dem afvante fra deres Forfædres Meninger; derfor fik han lade dem beholde samme.

falde (cadere), 1) spildes, være forgieves. Josvæ B.

21, 45: Der faldt ikke eet Ord, af alle de gode Ord, som Herren havde talet til Israels Huus, det kom altsammen. 23, 14: I skal vide i eders ganske Hierte og i eders ganske Siel, at ikke eet Ord er faldet af alle de gode Ord, som Herren eders Gud har talet over eder, at de jo alle ere komne for eder; der faldt ikke eet Ord af dem. 1 Samuels B. 3, 19: Samuel blev stor, og Herren var med ham, og han lod ikke falde noget af alle hans Ord paa Jorden. 2) falde ud, have et Udfald. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 137: hun var bered at tage imod Skiebnen, hvordan den end faldt.

flyve, 1) styrte sig, fare, anfalde, gaae løs paa. Flyve een i Haarene (involare alicui in capillum). 2) om enhver hastig Bevægelse. Jacobi Fors. i Sk. Vid. St. 8 S. 38: han iler, hvad siger jeg, han flyver til Fienden.

fodre bruges i Stedet for: fordre. Tac. Hist. 4, 32: denne Krigshærs Grumhed i at fodre mig til Dødsstraf.

forarges paa (T. sich ärgern an). St. Marc. 14, 27: i denne Nat skulle I alle forarges paa mig.

fordele sig, om Skyer, et Tordenvær. Fors. i Sk. Vid. St. 4 S. 136: Vi ere nu i det brusende Øieblik, da Uveiret enten skal slaae ned, eller fordele sig.

fordøie, forøde. Tac. Hist. 1, 4: saadanne som, efterat de havde fordøiet deres Formue, levede af Nero's Skiændigheder.

fordømme fig. (damnare), misbillige, en Handling, en Bog.

forgylde fig. (inaurare), berige.

forkrýde. Lund Forf. i Sk. Vid. St. 9 S. 182: Forvendte Smag! forkrydet Lyst!

fornemme (sentire), til sin Skade erfare. Jobs B. 21, 19: Gud giemmer hans Uret til hans Børn; han betaler ham, at han fornemmer det.

fornøie sig kan, ligesom det Latinske se oblectare, sættes absolute. F. Ex. Jeg fornøiede mig ikke meget paa Landet. Dette Exempel haves i Videnskabernes Selskabs Ordbog. Molbech anfører det, saaledes forandret: Vi fornøiede os godt paa Landet, for at bevise, at man siger: at fornøie sig ved, over noget. Men Exemplet passer til denne Hensigt, som det femte Hiul til en Vogn.

forordne (imperare, præscribere), om Lægen: foreskrive. Forordning (præscriptum), en Læges Forskrift.

forraadt, paa en troløs Maade forladt.

forsnilde. Lodde Forf. i Sk. Vid. St. 3 S. 158: jeg skal ikke lade mig forsnilde af ham.

det forstaaer sig efterligner det Latinske scilicet for

saavidt, som Partikelen at snart følger, snart ikke følger efter samme.

fortrække. S. Monrad Norsk. Selsk. Skr. St. 3 S. 35: fortræk fra tydske Bund.

fortykke, giøre tykkere, tættere. Stenerson Forf. i Sk. Vid. St. 6 S. 87: nu selvvillig Skov fortykke.

fortælle (narrare), sige. lade sig fortælle, høre.

frygte for een (metuere, timere alicui), frygte for eens Skyld, d. e. være i Frygt af Kiærlighed til ham.

følge (sequi), søge, eftertragte. Suhm Forf. i Sk. Vid. St. 11 S. 130: derved blev jeg — beqvem til i min Ungdom at følge Krigen. Vogelius St. 9 S. 15: Mange fulgte Krigen af ingen anden Aarsag, end fordi ꝛc.

føre ind abs. (referre, T. eintragen), skrive ind, føre til Bogs. F. Ex. De føre Pengene ind til en offentlig Bygning, d. e. de føre dem ind med den Rubrik eller Tilsats: til en offentlig Bygning.

gaae (ire), handle. Suhm Forf. i Sk. Vid. St. 12 S. 126: hun kan ei gaae, hun vil ei gaae imod Lov og Skik, ei bryde et høitideligt Løfte. gaae! (i), siges i Vrede eller spotviis. gaae ind (intrare), trænge ind, f. Ex. Søm, Pæl, Kaarde. Fig. i Tingenes Natur. som han gik og stod (ut erat). Tac. Aarb. D. 2 S. 351: steeg han til

Hest, **som han gik og stod**, barfodet og i Vesten. **gaae under Fodfolket**, uegentlig sagt for: gaae til Grunde, er en uforkastelig Talemaade, som fuldkomment udtrykker Latinernes pessum ire, og vakkert er oplyst af min Oldefader i hans **Roma Danica.**

giennemlobe fig. (percurrere), 1) Æresposter, 2) med Ord noget, 3) med Tankerne.

give (dare), giøre at noget gives, d. e. forskaffe. Esai. 61, 8: jeg vil **give**, at deres Arbeide skal skee i Sandhed. **give Taarer** (**dare lacrimas**). Bull Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 19: En Taare for hans Skyld ei noget Oie **gav**, For dem, som offres nu ved Siden af hans Grav.

gioe, **bieffe** fig. (gannire), om en Skiendegiest.

giore (facere), 1) sættes i Stedet for det foregaaende Verbum. Fleischer Fors. til en Naturhist. D. 8. S. 803: En anden Sag var, om han havde sagt os, at hans Amerikaner havde paastaaet, selv at have havt den samme Fugleart, forend man fra Spanien havde tilfort den: men det har han ikke **giort** rc. 2) forstaaes under. Tac. Aarb. 14, 1: er det min Frugtbarhed, hun er bange for, og min Oprigtighed? at jeg, som Hustru, skal, om ikke andet, aabenbare rc. 29: hvor Legaten ikke havde andet end forsvaret de giorte Erobringer. Livius 3, 19: Herdonius har, om ikke andet, ved at robe

Fiendskab, næsten tilsagt eder at gribe til Vaaben. giøre Penge (pecuniam facere), erhverve, fortiene. være giort med, være ude med. Daniel 2, 1: det var giort med hans Søvn. giøre Ende med (transigere cum, T. ein Ende machen mit), for: giøre Ende paa. Zephanias 1, 18: han skal jo giøre en hastig Ende med alle Landets Indbyggere. Stundum tiener giøre med accus. af et Nomen til Omskrivning. Vi sige f. Ex. giøre Begyndelse for: begynde. giøre Ende for: ende, giøre Anfald for: anfalde. I samme Hensigt betiene vi os af Passivet skee, og sige f. Ex. det er skeet imod min Villie, at jeg har fornærmet dig, i Stedet for: jeg har imod min Villie fornærmet dig. facio ut tiener Latinerne til Omskrivning af Begrebet skee.

ikke glæde sig (non lætari), siges ved Figuren Litotes for: harme sig. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 183: Hamund blev i det samme ihielslaget af Saxerne. Lig der! sagde Alf, nu skal Habor ei meget glæde sig.

gravere, en Anklaget.

grønnes sig. Jacobi Fors. i Sk. Vid. St. 8 S. 9: hans Ihukommelse skal grønnes. Vogelius S. 97: der grønnes — deres Navne og deres Ære ꝛc. St. 9 S. 138: hans Minde skal leve, grønnes og blomstre.

hade (odisse), ikke lyste. Ewald Forf. i Sk. Vid. St. 13 S. 110: Jeg h a d e r, at forstyrre En ærlig Leeg.

hefte sig. (figere), Dinene paa noget.

hidse (immittere), sende imod een. Tac. Aarb. 11, 1: saa h i d s e r han Suilius, som Anklager, paa dem begge.

hielpe til, bidrage til, at noget skeer, construeres, ligesom adjuvare, snart med a t, snart med Infinitivus.

holde sig, 1) tilbageholde sin Vrede, Begierlighed. Esthers B. 5, 10: da blev Haman opfyldt med Hastighed mod Mardochæus. Men Haman h o l d t s i g. 2) (se sustentere), h o l d e s i g ved god Sundhed.

hæge, see tilgode, holde i god Stand, pynte, pudse. Tac. Germ. 38: De Fornemmere opsætte det (Haaret) pynteligere, for at h æ g e deres Person.

hode, hæve Haanden i Veiret, for at slaae. Tac. Hist. 4, 41: Senatet lod ikke af at hode med Hænderne ad Vocula, indtil han forfoiede sig af Raadssalen.

jeg hører (audio), jeg har hørt, f. Ex. J frigive dem, som jeg h ø r e r. H ø r e med Passivum. Jacobi Forf. i Sk. Vid. St. 8 S. 32: at h ø r e sin Roes udbasunes af Rigets Fiender. H ø r e r du? (audin'?), i fortrolig Tale.

imaale. Fors. i Sk. Vid. St. 2 S. 167: alt for bittre Skaal mit Liv imaales.

indfalde (incidere), om Tiden: indtræffe.

indmænge sig fig., i andres Forretninger (immiscere se negotiis alienis).

indtale fig. Cl. Frimann Norsk. Selsk. Skr. St. 3 S. 77: vil du Himlens Sag indtale, da &c.

indvie fig. (initiare), een i Statsforretninger.

kalde, (vocare), lade komme. 2 Kong. B. 8, 1: Herren kalder ad Hungeren. Jerem. 25, 29: jeg kalder et Sverd over alle Jordens Indbyggere. I dets Sted lader Ezechiel Herren sige 14, 17: om jeg lod Sverdet komme over det samme Land, og jeg sagde: Sverd! du skal fare igiennem Landet. 2) om livløse Ting. En Forretning kalder mig.

kiende en Qvinde siges ærbart, ligesom det Latinske cognoscere, for: have legemlig Omgang med hende. 1 Mos. B. 4, 1: Adam kiendte sin Hustru Eva. St. Matth. 1, 25: Og han (Joseph) kiendte hende (sin Hustru) ikke, indtil &c.

klippe Vingerne paa een (pennas incidere alicui), betage een sin Frihed eller Magt.

klæde een af (spoliare), skille een ved alt hvad han eier.

kloe, **kradse** sig i **Hovedet** (perfricare caput).

ytttre Betænkelighed. kløe efter (prurire), være begierlig, lysten efter noget.

knurre fig. (latrare). Maven knurrer af Sult.

komme (venire), 1) overbringes, f. Ex. et Brev er kommet. 2) i Talen ved Overgange. Nu kommer jeg til den anden Deel af Talen, til den Punkt, Mand ꝛc. komme ved, komme nær. 2 Samuels B. 23, 19: Var han ikke herligere end de tre? og han var deres Overste; men han kom ikke ved de første tre. 23: Herligere end de tredive, men han kom ikke ved de tre. 1 Krønik. B. 11, 21: han kom ikke ved de første tre. komme op imod, være voxen. Tac. Aarb. 15, 9: udskudte Stene og Spyd rækkede længere, end at Fiendens Pile kunde komme op derimod. komme ud siges, ligesom det Latinske exire, om Kunstværker, for: blive færdig. 2 Mos. B. 32, 24: jeg kastede det (Guldet) i Ilden, og denne Kalv kom ud. komme een til noget. Esai. 47, 1: du skal ikke komme dem mere til, at de skal kalde dig en øm og kræsen. Jerem. 8, 14: Gud haver kommet os til at tie. Det kommer til Haandmænge (res venit ad manus, pervenitur ad manus).

krasle, som et Activum. Stenerson Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 49: Der Haren sprat, men hisset Hinden krasler.

kysse sig. Ewald Fors. i Sk. Vid. St. 13 S. 114: Som hvide Bølger k y s s e Skiærets Toppe.

lad (sine) i fortrolig Talemaade for: maa; f. Ex. l a d kun Faderen komme; l a d kun Sommeren komme; l a d ham løbe.

lege (ludere), legende eller spøgende at forestille noget, f. Ex. Fremmede, Blindebuk etc.

lette sig (se levare), hæve, reise sig.

leve (vivere), 1) nyde Livet. 2) ikke forgaae.

lide, være i en vis Tilstand, befinde sig. St. Matth. 9, 12: de Karske have ikke Lægen behov, men de som l i d e ilde. Tac. Aarb. 3, 4: med Hænder opløftede til Himmelen og Guderne, ønskede de, at hendes Yngel maatte l i d e vel.

ligge een i Øret. Tac. Aarb. 15, 50: Tigellinus, der bestandig l a a e Nero i O r e t med Beskyldninger. Jacobi Fors. i Sk. Vid. St. 8 S. 34: Er det ikke ham, som altid har l a g t Kongen i O r e t om disse vendiske Toge? Af dette Exempel og af min Faders orthographiske Ordbog havde Molbech kunnet lære, at T o g har sin egen Pluralis, ikke, som han skriver, det samme i Pluralis som i Singularis. Ved Gierningsordet selv anmærker han, at l æ g g e uophørlig i skiødesløs Tale, særdeles i Kiøbenhavn, men aldrig af Almuen, forvexles med l i g g e. Denne Anmærkning forudsætter en fortroligere Omgang med Almuen, end Ordbogskriveren,

efter sin Stilling, kan have. Ifald ellers den Velopdragne behøver at erindres om Forskiellen paa disse Ord, saa vil han bedst kunne lære den af Ezechiel, som 4, 4 siger: Lig paa din venstre Side, og du skal lægge Israëls Huses Misgierning derpaa.

love fig. (promittere, spondere), give Haab. Veiret lover god Høst; det Hoved lover meget.

lugte fig. (odorari, olfacere, olfactare), bemærke.

lykkes med Dativus af Tingen (succedere). Det lykkes Bedrageriet, deres Udaad ꝛc.

lyve fig. (mentiri), skuffe, bedrage. Ansigtets Mine lyver ofte.

lægge een noget til Last (ponere alicui aliquid in crimine), forekaste een noget.

lænte bruges og i Prosa. Tac. Aarb. 15, 68: Man læntede efter, at ogsaa ꝛc.

lære een noget, vise ham tilrette. 1 Samuels B. 14, 12: de Mænd i Besætningen svarede Jonathan og hans Vaabendragere, og sagde: kommer op til os, saa vil vi lære eder noget. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 11 S. 153: Du spotter, men var det ei for Hialmars Skyld, da skulde min Haand snart lære dig andet.

maale (metiri), bedømme, efter noget, f. Ex. een efter hans Fortienester.

medindmarve. Schiermann Fors. i Sk. Vid. St. 2 S. 72: Da jeg bekom hans Blod, blev Modet medindmarvet.

mener jeg (puto, reor), troer jeg, tænker jeg, d. e. efter mit Tykke ꝛc. f. Ex. jeg vilde, mener jeg, ingen Tak faae, ifald jeg ꝛc.

jeg misundes, d. e. man misunder mig, som invideor siges for invidetur mihi. J. H. Wessel Norsk. Selsk. Skr. St. 1 S. 130: Og Herren uden Grund misundes af hans Træl.

komme een i Møde sig. (occurrere), med Kiærlighed.

naae een (assequi), komme ham nær.

nedsvælge sig. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 106: Han tog Hornet —, drak og svælgede Elskov ned.

nærme sig, være liig. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 10 S. 109: om den blufærdige Jomfru ville de (følgende Slegter) sige: Hun nærmer sig Sigrid. Carstens St. 5 S. 164: det deri høitlydende *βοάα* har Virgil dog stræbt at nærme sig i ꝛc.

omkomme, ombringe. Vogelius Fors. i Sk. Vid. St. 8 S. 105: Erik — omkommes af den ugudeligste Undersaat.

omkringringe. Ps. 139, 3: du omkringringer min Sti. Ordet forekommer og i Fleischers Naturhistorie.

omskinne (circumlucere), omgive med Glands. Apost. G. 9, 3: idet han reiste, og kom nær til Da=

mascus, omskinnede ham hasteligen et Lys fra Himmelen.

omvende (vertere), forandre, forvandle. Jerem. 32 44: jeg vil omvende deres Fængsel.

opblæse sig, være stolt.

opdægge, opføde ved Hjelp af et Dæggehorn. Jesu Sirachs B. 30, 9: Opdeg dit Barn, saa skal det forskrekke dig.

ophøie sig over een, see ned paa een med Foragt. Ps. 13, 3: hvor længe skal min Fiende ophøie sig over mig?

ophøre (desinere), faae eller have en Ende. Jerem. 36, 29: Kongen skal giøre, at baade Folk og Fæ skulle ophøre.

opmande sig (T. sich ermannen). T. Rothe: hvo der bærer Navn efter Helten, han enten opmander sig vældelig, eller han skyyler sig. Tac. Hist. 3, 66: hellere maatte han, i det mindste af Fortvivlelse, opmande sig til Dristighed.

opsadle sig. Ewald Fors. i Sk. Vid. St. 13 S. 41: Han sadler dristig Havet op.

optone. Fors. i Sk. Vid. St. 2 S. 185: Een har optonet for vort Syn et tavs Claveer, Hvor Diet en Gavot af Straalefarver seer.

opvarme sig. (recoquere), en Materie.

opæde een (comedere), d. e. hans Formue.

orddele, lovligen undersøge. Tac. Aarb. 13, 27: Keiseren skrev: De skulde i enkelte Tilfælde orddele

de Frigivnes Sag, saa ofte de anklagedes af Herrerne. 32: hvilken, efter en gammel Indretning, ordbdelede sin Hustrues Livs- og Æressag i hendes Frenders Nærværelse, og erklærede hende uskyldig.

overrøste, overstemme. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 188: Denne Forsamling kunne vi let faae paa vor Side, naar vi lade Saxerne sidde i den, thi da ville de snart overrøste de faa Danske ꝛc. S. 206: Saxerne, flere i Tallet — overrøstede dem.

pibe (pipire, pipare), skrige som smaa Kyllinger. Piben (pipatus), Skrig som unge Kyllingers.

plukke een fig. (carpere), skille een ved noget.

plyndre fig. (compilare), andres Skrifter.

pruste (infremere). Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 143: Saa kiempe to Løver; de pruste, Ild funkler af deres Dine ꝛc.

raabe noget (clamare), raabende nævne, sige eller udraabe. Vægteren raaber Brand; hvad Klokken er slagen.

rense sig (purgare se), retfærdiggjøre, undskylde.

ride fig. 1) paa een (inequitare), spotte, handle ilde med. 2) tilskynde, bevæge til. Rider Fanden dig?

roe sig, hvile sig. Bull Fors. i Sk. Vid. St. 9 S. 153: Al Sielen roer sig her.

ruse. Steckfleth Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 33:

Saa Faldets Gienlyd hult i rystet Skov maa ruse.
St. 6 S. 156: de rusende Træer nedbøie deres Toppe. ruse frem, bryde ud med. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 142: saasnart Alger var gaaet til Side, rusede Alf frem: Til mig, Habor! her er Algers, Danmarks, Signes Hevner.

rodfarve. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 196: Glæde rodfarvede hendes Kinder.

sammenrie. Stenerson Fors. i Sk. Vid. St. 6 S. 59: sammenriede Gardiner.

sanke siges i Molbechs Ordbog at være det samme som samle. Der maa dog være Forskiel, siden det hedder Ps. 39, 7: man samler, og kan ikke vide, hvo der skal sanke det.

see (videre), 1) opleve, udstaae. Jerem. 42, 14: vi skulle ei see Krig. 2) bekomme, nyde. Prædik. 8, 16: den, som ikke seer, hverken Dag eller Nat, Søvn i sine Øine. 3) med en i Bemærkelsen af Infinitivus Passivi staaende Infinitivus Activi. F. Ex. see een afskildre. 4) see til (videris, viderit 2c.) sørge for. St. Matth. 27, 4: Jeg haver syndet, at jeg forraadte uskyldigt Blod. Men de sagde: hvad kommer det os ved? see du dertil. 24: Pilatus — sagde: jeg er uskyldig i denne Retfærdiges Blod; seer I dertil. Apost. G. 18, 15: Men er det en Strid om Lære, og Navne, og om den Lov, som I have, da seer selv til; thi jeg

vil ikke være Dommer over disse Ting. 5) see imod (intueri, spectare), vende til, imod, ligge hen til. Høis. 7, 4: et Taarn paa Libanon, som seer imod Damascus.

sidde (sedere), giøre sit Behov. 5 Mos. B. 23, 13: Du skal have en Spade foruden dine Vaaben; og det skal skee, naar du haver siddet derude, da skal du grave dermed, og vende dig tilbage, og skiule det, som er gaaet fra dig.

sige til, det samme som tilsige i Bemærkelseu af: lade vide noget som skal skee. St. Matth. 2, 13: flye til Ægypten, og bliv der, indtil jeg siger dig til, d. e. lader dig vide, at du skal komme. siger jeg (inquam) bruges til at forbinde den ved en Mellemsætning afbrudte Context. Fleischer: Hvad er nu, da vi vide, at Naturen intet giør uden tilstrækkelig Aarsag, hvad er da, siger jeg, rimeligere at slutte, end dette: at ꝛc. jeg vilde sige (volui dicere), naar man har fortalet sig. hvad siger du? (quid ais?), 1, ved Undren. 2) for at begynde en Samtale med een. Nu hvad siger De? Verbum sige og andre Verba af beslægtet Betydning, udelades midt i Perioden. Tac. Aarb. 11, 6: Ellers (neml. sagde han) besudles endog den ædleste Professìon ved lumpne Haandlangere. 14, 21: Forfædrene (neml, sagde man), havde ikke havt Afsky for theatralske Forlystelser. 57: Nero's Frelse var ham alene for Oie, hvilken ingenlunde kunde

betrygges for Efterstræbelser fra Hovedstaden ved Nærværelsen, men (neml. spurgte han) paa hvad Maade skal fierne Bevægelser stilles? Denne fra Latinen nedarvede Ellipsis opliver den historiske Stil.

skade, feile. 1 Mos. B. 21, 17: Guds Engel — sagde til hende: hvad skader dig, Hagar? det skader intet (nihil nocet), det er ikke af Veien.

skal staaer overflødigt efter sige, fortælle, ligesom sollen efter sagen, erzählen i Tydsken. F. Ex. de sige, han skal være død.

skamslikke. Tac. Aarb. 15, 71: Een ligger for Keiserens Knæe, og skamslikker hans Haand.

skamslæbe. Tac. Aarb. 16, 3: Bonderfolket skamslæbte sig paa dette Arbeide.

skienke (condonare), eftergive.

skiertse, skiemte. Ewald Fors. i Sk. Vid. St. 13 S. 16: Du skiertser! S. 77: hun blot har skiertset. S. 108: han skiertser ei med Trudsler. Cl. Frimann St. 12 S. 66: Man skiertser glad. Et saa vel forvaret Ord burde ingen Ordbogskriver forbigaae.

skifte Retten. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 10 S. 31: naar han (Kongen) skifter Retten i Fred, naar han dømmer ingen uforhørt.

skrive (scribere), 1) skriftlig forlange; f. Ex. Cæsar skriver Latinus til, at han skal komme, eller: han skal komme. Thi at sættes og udelades, efter Behag, ligesom i Tydsken daß efter schreiben, og

i Latinen ut efter scribere, naar disse Verba bruges i samme Bemærkelse. 2) benævne, titulere. F. Ex. han skriver sig Melanthon.

skye (revereri), skaane. F. Ex. ingen Omkostninger skye.

skylde, 1) (debere), uden Casus, være skyldig. Han skylder Hvermand. 2) beskylde. Benzon Fors. i Sk. Vid. St. 4. S. 9: Dog tør du klage? Tør skylde din Monark for idel selvgiort Plage.

skyldløse, frikiende. Tac. Aarb. 1, 44: Soldaten fandt saa megen Fornøielse over disse Mord, som om han skyldløste sig selv.

skære (secare), ved Skæren giore, f. Ex. Piber.

slagte bruges ligesom i Latinen mactare, om Mennesker, som hverken ædes eller offres. Jerem. 41, 7: da slagtede Ismael dem (Gedalia og hans Folk). Slagtning tages i samme Forstand. 1 Maccab. 3, 26: alle Folk fortalde om Judæ Slagtninger.

slikke (lambere) bruges fig. baade om Ilden og om Vandet. 1 Kong. B. 18, 38: Da faldt Herrens Ild ned, og fortærede Brændofferet og Veden og Stenene og Støvet; og slikkede Vandet op, som var i Graven. Stenersen Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 51: dybt under mine Fødder De matte Bølger gaae, og slikke Skovens Rødder.

sluge (vorare) fig. med Øiet eller Siælen, Bøger, d. e. læse begierlig.

slukke (restinguere), absolute. Cæsar: de stimle sammen for at slukke, neml. Branden.

smaamore. Stenersen Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 46: Imidlertid jeg under høien Hald Smaamorer Sindet ved din Kildes venlig Susen.

sove fig. være uvirksom, 1) som Mennesker (dormire); 2) som et Ledemod. sove ind fig. (indormire) over noget, d. e. skiødesløst behandle det.

staae (stare), holde Stand. Jerem. 45, 21: de stode ikke. Ezech. 13, 5: I traadde ikke op for Ræverne, eller gierdede Gierde om Israels Huus, til at staae i Krigen paa Herrens Dag.

staffere, pynte. Judiths B. 10, 5: hun blev saare stafferet, til at bedrage de Mænds Oine, som saae hende.

stede, et baade af v. Aphelen og min Fader billiget Ord. Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 184: En deilig Blomst blant Nælder sted'd, d. e. sat, anbragt. Blomstens ufordeelagtige Sted betegnes derved paa det bedste.

stikke intr. være skiult. F. Ex. stikke sig bag een.

stiæle (furari), hemmelig tiltrække sig. 2 Samuels B. 15, 6: Absalon stial Israels Mænds Hierte.

stævne, gaae løs paa. Cl. Frimann Norsk. Selsk. Skr. St. 3 S. 66: Frem! som du stævner til!

sygne, skrante. A. B. Rothe i Fortalen til T. Rothes adspredte Skrifter: de af Verdens gode Ting, hvilke ellers pleie at qvæge den sygnende Alderdom.

sælge fig. (vendere), sit Fædreland, sin Samvittighed. &c. lade sig sælge, d. e. være eenfoldig.
sætte over en Flod, Grav, uden sig (trajicere). Xerxes satte i en Fiskerbaad over til Abydos.
søge (petere) abs. anholde om et Embede.

tage (sumere), anføre, f. Ex. een til Exempel. tage fat paa een (prendere), for at tale med ham. tage et Ord (accipere), udlægge. Hvorledes tager du det? tage Ordet, tale efter een. tage een ved Ordet, holde sig til hans Ord. tage med, stiæle. tage sig af noget, tyde noget paa sig. tage for sig, begierlig gribe til. 2 Krønik. B. 20 25: de fandt hos dem i Mangfoldighed baade Gods hos de døde Kroppe og kosteligt Tøi, og de toge for sig, saa de kunde ikke bære det. tage sig ud, paa en vis Maade at falde i Øine.
tale (loqui) fig. tydelig tilkjendegive, vise. Øinene tale; et talende Billede, Exempel, Beviis.
throne, 1) herske. 2) sidde. Fig. f. Ex. Lasten throner.
tilbede (adorare), uden Casus. Esai. 37, 38: der han tilbad i Nisrochs sin Guds Huus. 44, 15: ogsaa gior han en Gud deraf, og tilbeder derfor. Sandøe Fors. i Sk. Vid. St. 4 S. 16: for Messiæ Stol tilbade (de Forløste).
tildække fig. (operire), med Prygl.
tilstoppe fig. (obstruere). Ørene, for eens Bønner.
troe mig, i Sandhed.

tugte, tæmme, tvinge. Lund Forf. i Sk. Vid. St. 9 S. 179: Der tugted jeg vellystig Green, Som var til Pligten alt for seen. I samme Bemærkelse, ikke, som Molbech skriver, for: tilføie udvortes Skade, lemlæste, siges i Fyen at straffe et Træ, som voxer for høit. Den romerske Landmand udtrykte det samme ved **compescere**.

tygge paa fig. (**mordere, rodere**), fortygge, bagtale. F. Ex. du har altid mig at tygge paa.

tælle (**numerare**), have. Tælle mange Venner, Aar.

udblæse, gjøre noget bekjendt ved Blæsen. Fig. Tac. Aarb. 1, 6: forestillede han Livia, at man ikke burde udblæse Familiens Hemmeligheder. Kampmann Forf. i Sk. Vid. St. 13 St. 215: O, I, som have Lyst til at udblæse eders Rygte igiennem Krigens Basune ꝛc. udblæse Siælen (**efflare animam**), døe. Jobs B. 31, 39: jeg haver — gjort, at dets Eiermænd maatte udblæse Sjelen.

udbryde abs. (**erumpere**), tale.

udfeie siges figurlig, ligesom i Tydsken ausfegen, for: bortskaffe. Tac. Aarb 15, 45: hvis Guld der var nedlagt i Helligdommen, blev udfeiet.

udfiske (**expiscari**), udforske.

udføre sættes, ligesom i Tydsken ausführen, for: lovligen bevise. Esai. 1, 17: udfører Enkers Sager. Jerem. 30, 13: Ingen udfører din Sag.

udgive (**edere**), bringe. Esai. 61, 11: Jorden udgi=

ver sin Grøde. udgive Aanden (edere spiritum), døe. St. Matth. Ev. 27, 50: Jesus udgav Aanden. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 11 S. 185: han — udgav sin Aand.

udhutle. Tac. Aarb. 15, 55: han udhutler Milichus.

udlade bruges, ligesom i Latinen emittere, i Tydsken auslassen, for: lade komme ud. Esai. 32, 20: I, som udlade Oxens og Æselets Fod. Jerem. 1, 14: af Norden skal Ulykken udlades.

udskrive (perscribere), fuldskrive, f. Ex. et Brev, et Ord, en Linie.

udspye fig. (evomere), Skieldsord.

udstryge, rose.

vaandes. Sandøe Fors. i Sk. Vid. St. 4 S. 18: hvor vaandes nu mit Bryst.

vakle, „som et Siv for Stormen" har Mynster sagt. Molbech finder det ikke rigtigt, fordi man ved en vaklende Gienstand altid skal tænke sig et ikke blødt, men fast eller haardt Legeme. Men vakle hedder, som han selv forklarer det, „bevæges hid og did", hvilket af tvende Evangelister (St. Matth. 11, 7 og St. Luc. 7, 24) sagt om det sprøde Rør, ogsaa maa kunne siges om det bøielige Siv, helst eftersom Idyldigteren Calpurnius har brugt nutare, det er vakle, om tyk Melk, som bævrer og slingrer.

vende paa Flugt (vertere in fugam), slaae paa

Flugt. 1 Maccab. 6, 5: der kom en til Persen, som forkyndte ham, at de Hære, som vare dragne til Judæ Land, vare vendte paa Flugt.

vide Tak, takke i Hjertet, eller, som Latineren udtrykker sig, gratiam habere. Oversætteren af Tacitus i Fortalen: Gid ikkun Publikum, og fornemmelig Elskere af Tacitus, maatte vide mig nogen Tak for denne min Ordholdenhed. Fleischer Naturhist. D. 10 B. 1 S. 43: De, som ere Elskere af det Underfulde, ville ikke vide mig megen Tak, fordi ꝛc. ifald du maaskee ikke veed det (si nescis), ifald du vil vide det.

ville (velle), 1) troe, foregive, paastaae. 2) søge. Jer. 51, 25 og Ezech. 5, 8: jeg vil til dig.

vinde, vidne. Tac. Aarb. 14, 48: Ostorius havde vundet, at han intet havde hørt.

vride sig, ængstes. Esai. 21, 3: jeg vreed mig for at høre dette.

værdes, og værdiges. Molbech kalder med Uret værdes forældet. Cl. Frimann Norsk. Selsk. Skr. St. 3 S. 70: I Ærens Tempels Chor du værdes dog at tage Det Sted, dig byder christnet Skiald. værdiges er ligesaalidet Ordbogskriveren tilpas. Han siger, at denne Form giver, hvor den anvendes i jævn Stil, f. Ex. i Skuespil, et søgt og tvunget Udtryk. Den skarpsindige Forfatter af Betænkning over Belloys Tragoedie le Siége de Calais, er ikke

af denne Mening, men lader Edward sige til St. Pierre: Kom! stolte Fiende! og skiøn paa den Maade, at en Monark, som jeg, vil værdiges at oplyse dine Lige. S. Fors. i Sk. Vid. St. 4 S. 113.

være udelades ofte, ligesom det Latinske esse, til Udtrykkets Oplivelse. Tac. Aarb. 11, 24: Siden efter bestandig og tryg Fred. 37: Men ingen Ære i et Bryst, fordærvet af Vellyster. Hist. 1, 51: fra alle Kanter fæle Beretninger: slette Tidender fra Hovedstaden: Misfornøielse hos det Lugdunensiske Nybyg. Jacobi Fors. i Sk. Vid. St. 8 S. 11: Krigstugten, Sielen i Hæren, er tabt, og i dens Sted ublu Knur og fræk Selvraadighed. Sporon S. 200: Sielden noget saa vanskeligt, at han mistvivlede, noget saa uvist, at han jo haabede. S. 202: visse Følger af forvirrede Forestillinger. S. 239: Den Hurtige uden Formastelse, den Langsomme uden Frygtagtighed, begge gode. Kampmann St. 13 S. 198: Ingen Hielp, ingen Tilflugt. Rundt omkring ikkun Fortvivlelse og Skræk. at være til sættes; ligesom i Latinen esse, med Dativus, for: at tiene til. Esai. 60, 19: Solen skal ikke ydermere være dig til et Lys om Dagen. Sammesteds: Herren skal være dig til et evigt Lys. Ezech. 18, 30: saa skal Misgierning ikke være eder til et Stød. være paa Nakken (in cervicibus esse), d. e. være nær. Lade være, lade gaae, ikke give sig af med. Nehem. B. 4, 2: hvad giøre de afmægtige Jøder?

skulde man lade dem være? Der staaer skrevet i Videnskabernes Selskabs Ordbog, at er lægges til verba partic. pass. for at udgiøre præter. pass. Efter Molbechs Forsikkring er denne Ordfoining sielden. Han synes ikke at kiende andre Exempler end det af ham anførte: være tient med noget, hvor Formen ei skal være egentlig passivisk. Dog anføres i bemeldte Ordbog hele tre træffende Exempler, og flere kunde anføres. Og hvad er passiv, naar tient ikke er det? Er det saa, at ɔ: i det Tilfælde, at, tiener, som i Latinen si est, ut, til Omskrivninger. F. Ex. Er det saa, at han vil giøre dette. Æren af denne Talemaades Paaviisning og Oplysning tilkommer min lærde Oldefader.

Participier.

Min Fader anmærker i sin danske Grammatik, at vore Forfædre endte Præsens Part. Activi bestandig paa s, som: elskendes, gaaendes o. s. v., og at denne Form endnu er brugelig i det daglige Liv, som: uforvarendes, uventendes, rivendes ꝛc., men at Skribenterne have ganske afskaffet den, og ende dette Participium allevegne paa e. Imidlertid har Videnskabernes Selskabs Ordbog: Skibet kommer ansættendes for fulde Seil, og selv Tacitus's Oversætter Aarb. 12, 36: Derpaa kom ansættendes Kongens Vasaller.

Jeg kan nævne endnu flere paalidelige Forfattere, som lade dette Participium saaledes ende sig. Bull Forſ. i Sk. Vid. St. 9 S. 148: Man den (Friheden) af Stuarts Blod end rygendes skal finde. St. 7 S. 9: Hun (Bellona) Vrag af Mennesker vil see i Blod at svømme, Af døde Kroppe see en Høi at voxe op, og Mordet hujendes opkneiſe paa dens Top. Atter: hver stønnendes, en Fader, en Veldæder — begræder. S. 16: Freden er den Kilde, Hvoraf udstrømmendes i mange Arme gaaer En Stats Lyksalighed. Atter: han vil ei dyrket være Af dem, der ſukkendes paatvungne Lænker bære. Abrahamſon S. 24: vægelsindet Seir — smilendes seer paa ſin Yndling ned. Atter: Mordbrand svingendes ſit Fakkel høit. S. 26: Han — døendes end kalder paa ſin Søn. S. 28: Nationer — knælendes tilbede dig. Jacobi St. 8 S. 259: da uventendes — de Ord — for Øret bragtes ham. Biehl St. 5 S. 61: min Broders Ankomst, ſom jeg er mig hver Dag ventendes fra Indien. S. 63: der kommer nogen løbendes op af Trappen. S. 74: du har denne Nar altid hængendes over dig. Denne Endelſe bør ſaa meget mindre forbigaaes i en Ordbog, ſom Carſtens billiger den, ſigende i ſin vidtberømte Samtale om Vocalers Sammenstød i danſke Vers S. 133: „omendſkiøndt et kræſent Øre ikke let vil blive vant til blomstrend' Ungdom eller fortryllend' Diekaſt, ſaa kan dog Digteren ſtundom hielpe ſig, ved

at forøge et saadant Participium med et s, saasom: Hans Oiesyn hvor levendes og blid, eller: Faldt buldrendes omkuld, og saa fremdeles."

Det activiske Participium, brugt i en passivisk Forstand, er ulasteligt, naar Brugen indskrænkes til de Tilfælde, som min Fader angiver i sin danske Grammatik. Med denne Indskrænkning bruger han det selv. Tac. Aarb. 13, 49: Jeg skulde intet melde om en meget almindelig Raadslutning, hvorved Syrakusanerne fik Tilladelse at overskride det foreskrevne Antal i de anrettende Fegterlege, dersom ei ꝛc. Vi sige vel ogsaa blæsende Instrumenter, men paa samme Maade, som Latinerne sige flare og canere om Instrumenterne selv, ikke for Instrumenter, som der blæses i eller paa, som det i Vidensk. Selsk. Ordbog forklares. Rask giorde en uindskrænket Brug af dette Participium.

I Stedet for Tidspartiklerne da, efterat ꝛc. og Hielpeverbum, træder en Participial=Construction, som, forlenende Sproget en særdeles Fyndighed og Korthed, ligner Grækernes absolute Genitiv og Latinernes absolute Ablativ. Tac. Aarb. 2, 11: han overvældes med Pile, og, Hesten, stukket ihiel under ham, falder. 14: han saae, hvorledes han offrede, og, hans Augurkiortel bestænkt med Offerblod, hvorledes han fik en anden smukkere. 20: Cæsar var den første, som med Cohorterne af Livgarden, Standsen indtaget, satte ind i Skoven. 23: Disse (Der)

— med Nød undflyete — kunde de ikke beholde Ankerne faste. 39: Dette dristige Foretagende hindrede Fragtskibenes Langsomhed; og, Agrippa imidlertid myrdet, tænker han (Clemens) paa endnu større og farligere Ting. 4, 3: Derfor, Alting forsøgt, fandt han det gienneſt, at ꝛc. 22: Dette forgieves forsøgt, lod den Sagskyldige Pulsaarerne skiære over. Hist. 1, 20: Alting overlagt, syntes det retfærdigst, at søge dem (Pengene) der, hvor Aarsagen var til Mangelen. 76: Samme Lydighed beviste Afrika, Exemplet givet af Carthago. 3, 13: Begyndelsen derpaa giort fra dem, som vare Medvidere, nøder han ꝛc. Denne Ordføining giør og i bunden Stil en god Virkning. E. Colbiørnsen Norsk. Selsk. Skr. St. 1 S. 82: Mod Fyrrens kronet Top beskiæmmet den (Fuglen) sig svinger, Og, stillet første Skræk, sin Vækker Held tilsynger. S. 87: det bespendte Bryst, Al Førlighed forglemt, indaander lutter Lyst. Constructionen er anbefalet i Videnskabernes Selskabs Skrifter for Aaret 1806, men ikke optaget i dets Ordbog.

Adverbier.

allevegne, som et Substantiv. Fors. i Sk. Vid. St. 2 S. 187: Som den, der ei er frisk, men veed ei paa hvad Plads; Hans Allevegne er ham ikke

ret tilpas. Sandoe St. 4 S. 15: Du, som opliver mig, jeg veed ei hvo, — staae bi! Min Gud! Det er dit Allevegne!

alligevel, omendskiøndt, i hvorvel. 2 Maccab. 2, 22: alligevel de vare faa, plyndrede de dog det ganske Land. 3, 10: alligevel at den ypperste Præst underviste ham, — dog sagde Heliodorus ꝛc.

anderledes (aliter), anden, andet. F. Ex. jeg er ikke anderledes, end jeg har været; det er ganske anderledes.

atter og atter (iterum iterumque). Den fordanskede Horaz: lade sig høre paa Skuepladsen atter og atter. atter igien (iterum), paa den anden Side, vexelviis, omvendt.

barbarisk (barbare), tale, d. e. imod Reglerne.

have borte er bekiendt af Talemaaden: at have sin Løn borte, men bruges og udenfor samme. St. Lucas 6, 24: vee Eder, I Rige! thi I have Eders Trøst borte.

brav! som et Tilraab.

da lægges til Spørgsmaalsordene hvo, hvad, Hvor, hverfra ꝛc. f. Ex. hvo da? men bruges og udenfor Spørgsmaalet, f. Ex. jeg gad gierne vide, hvad han da har skrevet.

der (ibi, illic) antyder et Hensyn til Personer og Ting. F. Ex. der nytter det os intet.

dertil med det ſamme ſom dertil, bemærkende: foruden det, endnu, desforuden. 2 Kong. B. 8, 21: Joram — ſlog Edom, — dertil med de Overſte over Vognene.

dyre, dyrt. Suhm Forſ. i Sk. Vid. St. 10 S. 33: Hvor dyre maa han ei betale den mod mig udviſte Velgierning! S. 34: Dyre ſkal du betale dette! Vogelius St. 9 S. 53: dyre agte de at ſælge deres Liv.

dødelig, heftig, f. Ex. forelſket i een.

eengang bruges, ligeſom det Latinſke semel, i de Exempler: det er eengang ſkeet; det er nu eengang tabt; hvad eengang er ſkeet, lader ſig ikke ændre ꝛc.

eensdan. Forſ. i Sk. Vid. St. 1 S. 60: Fuldkommenhed tragte de efter! de naae den, men ei eensdan.

elendig (misere), ſlet. F. Ex. ſkrive elendig.

endelig omſider (denique ad extremum, tandem, ad postremum), en Pleonasmus.

ene og alene ſiges for: alene, da ene ſtaaer ved alene, ligeſom i Latinen unus ved solus.

fordumsdags. Bull Forſ. i Sk. Vid. St. 7 S. 13: jeg — er, hvad fordumsdags den ſtore Græker var.

ſaa fort (porro), i Tings Opregning, naar man forbigaaer nogle. F. Ex. 1, 8, 10, 20 og ſaa fort 100.

frisk, uforsagt, munter. Tonne Bloch i Fortalen til anden Deel af den fordanskede Tacitus: Drusus drak Skaalen f r i s k ud. Fleischer Naturhist. D. 10 B. 2 H. 1 S. 381: han tog da paa ovenmeldte Maade Kiendetegn paa ethvert af Bladene (Kortbladene), og spillede derpaa til hans store Forundring ganske f r i s k dermed.

furios (furiose), rasende.

forst (demum), allerforst, endelig. F. Ex. da f ø r s t vil jeg ꝛc.; nu mærker jeg det f ø r s t ꝛc.

ti Gange (decies), ofte. F. Ex. jeg har allerede t i G a n g e sagt det. t u s i n d e G a n g e (millies), utallige Gange.

hveden, fra hvad Sted, hvorfra. F. Stoud Fors. i Sk. Vid. St. 14 S. 123: hvorfra den dampende Røgen af Jorden? og h v e d e n den Aske?

hvor staaer ikke blot om Stedet, men og om Personer og Ting, som det Latinske ubi, følgelig i Stedet for: i hvilken, i hvilke, hos hvilken ꝛc. F. Ex. du finder altid paa saadanne Ting, h v o r du kan martre mig til Døde; jeg havde ingen, uden dig, h v o r jeg kunde faae Ret imod dem.

hvorfor, for hvilket. Ewald Fors. i Sk. Vid. St. 11 S. 86: Det Spyd, h v o r f o r hans elskte Søn kan falde.

iblandt, undertiden, imellemstunder. Carstens Fors. i

Sk. Vid. St. 5 S. 155: Vers, hvis kunstige Harmonie er meget kiendelig og maaskee iblant lidet overdreven. S. 175: Vi finde — iblant hos Virgil, at ꝛc. S. 176: Han bruger og ellers iblant den Frihed, at ꝛc.

igien staaer overflodigt ved: tilbagebringe, tilbagekomme ꝛc., ligesom det Latinske rursus ved reverti, reducere ꝛc.

I den af Videnskabernes Selskab udgivne danske Ordbog siges, „det er en urigtig Brug, uden Tvivl foranlediget af den tydske Talebrug, og ikke paaagtet af mange i daglig Tale, ja endog af Skribenter, at sammenføie Part. ikke med et Verbum, der har Negationen i sin Bemærkelse selv." Men for denne Brug tale baade Grækere og Romere. Negtelsesordet sammenføies med forhindre, ligesom μὴ med κωλύειν og quominus eller ne med prohibere. Esræ B. 4, 21: Saa giver nu Befaling at forhindre de Mænd, at den Stad bliver ikke bygt, indtil der bliver givet Befalning af mig. Angerløs er altsaa og Fleischer, som i Fors. til en Naturhistorie D. 9 B. 2 S. 481 har sagt: da hun derved har forebygget, at den ved Springet ikke skulde komme til at røre Jorden. 2) ikke sat foran hverken... eller, ophæver ligesaalidet Negtelsen, som Latinernes non sat foran det dobbelte nec (neque). Prædik. 8, 16: den, som ikke seer, hverken Dag eller Nat, Søvn i sine Øine. Jerem. 36, 24: de reve ikke deres Klæder, hverken Kongen eller alle

hans Tienere. Fleischer i Forf. til en Naturhist. D. 9 B. 3 S. 1015: den (Taaresækken) er ikke hverken ved disse eller andre flere Dyr, som har den, bestemt — til at imodtage Grædetaarer eller sligt af Oinene ꝛc. 3) ikke foiet til Superlativis, gjør en Litotes. F. Ex. han gav mig ikke den sletteste Bog (non vilissimum librum), d. e. en god. 4) Udeladelsen af ikke ved Udraabsord, har sin Hiemmel i den danske Bibel. St. Matth. Ev. 6, 23: Dersom derfor det Lys, der er i dig, er Morke, hvor stort bliver da Morket! St. Luc. Ev. 13, 34: hvor ofte vilde jeg forsamlet dine Børn, ligerviis som en Hone forsamler sine Kyllinger under Vingerne! St. Jacob Br. 3, 5: See, en liden Ild, hvor stor en Skov antænder den! Disses Exempel have nogle af de Nyere efterfulgt. Jacobi Forf. i Sk. Vid. St. 8 S. 47: Den Tid troede man (og hvor længe troede Europa dette!) at alting var tilladt mod Religionens Fiender ꝛc. Vogelius S. 95: hvor behøve vi den! S. 101: hvor slet vilde han være tient med mig! S. 121: hvor mange Skibe savnes! ꝛc. S. 158: hvor anseelige Eiendomme henlægger han til Roeskilde Kirke! En Anden St. 1 S. 57: hvor vinde de smukke Videnskabers Rige derved, hvor udvides dets Grændser, hvor bygges Muserne de stolteste Templer! Latinen taaler her ikke non, og Ernesti forlober sig, udraabende Opusc. Philolog. Crit. p. 132: quoties n o n optimi quique scriptores ab uno genere ad aliud transili-

unt! I Tydsken sættes, nogle Sproglæreres Indsigelse uagtet, endnu bestandig nicht ved Udraab.

imedens, imidlertid. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 150: Vera holdt imedens Raad med Bolvise, hvorledes ꝛc.

intet bruges for: ikke, ei; hvilket dog, efter Ordbogskrivernes Mening, er en Skiødesløshed i den dagligе Tale, som nogle Skribenter ikke have giort vel i at efterfølge. Men hine for Skiødesløshed beskyldte Skribenter, Psalmedigteren og Guldberg, have ikke udtrykt sig anderledes, end de bedste latinske Skribenter udtrykke sig. T. Baden har i Roma Danica med Exempler paa nihil sat for non tilstrækkeligen oplyst denne vort Sprogs Idiotisme.

Efter en negtende Sætning pleier man gierne at sætte jo i Stedet for: ikke. Dog er det ingen Feil, om ikke selv følger. 2 Kong. B. 20, 15: de have seet alt det, som er i mit Huus, der var ingen Ting, som jeg ei viste dem i mine Liggendefæer.

kiønt udtrykker det Latinske belle i de Exempler: giv mig det og kiønt igien; vær kiønt stille; men han gav mig det kiønt igien.

klagelig. Esai. 24, 11: Man raaber klagelig paa Gaden.

krydsviis, d. e. hinanden krydsende, idet Adverbium sættes i Stedet for Adjectivum, efter de Gamles Maade. P. H. Frimann Norsk. Selsk. Skr. St. 1

S. 19: Fra begges Hær fløi Døden ud I krydsviis Flugt paa tusind hvasse Pile.

kræseligen. St. Jacob 5, 5: I levede kræseligen paa Jorden.

kun alene, kun blot (solum modo, tantum modo) siges ved en Pleonasmus, for: kun. F. Ex. vi ville kun alene betragte det, eller: kun blot betragte.

kun at er ikke alene betingende, som Latinernes, af Molbech jævnførte, si modo, men tilkiendegiver ogsaa en Undtagelse, og svarer til de sammes tantum quod. F. Ex. den Mand er mig meget god, kun at han ikke siger det offentlig.

meer, mere (magis), snarere, hellere.

mon og monne ere eenstydige Ord, for saa vidt som begge Ord spørge, og forbindes med Infinitivus. St. Matth. 7, 9: dersom hans Søn beder ham om Brød, mon han give ham en Steen. St. Luc. 11, 11: dersom iblandt Eder en Søn beder sin Fader om et Brød, monne han da give ham en Steen? St. Joh. 7, 47: monne I og være forførte? Apost. G. 2, 12: hvad monne dette være? Dansken har denne Ordføining tilfælles med Latinen. Virgil: Mene incepto desistere victam, Nec posse Italia Teucrorum avertere regem?

muddret i: Fisken smager muddret, holdes af Molbech for et Adjectiv, men er det ligesaalidet, som moderig i: der Fisch schmeckt moderig.

noget (aliquanto). Suhm Forſ. i Sk. Vid. St. 10 S. 56: For noget ſiden fandt jeg en vildfarende Dreng ꝛc.

offentlig for Alles Øine ſiges, ligeſom af Cicero Verr. 5, 26, 65: palam ante oculos omnium, hvor palam kunde være borte, men giver en ſtørre Eftertryk.

om og om, rundt omkring, paa alle Sider, allevegne. Prædik. 1, 6: Været gaaer ſtedſe om og om. T. Rothe: har ei Glæden lydet Landet om og om? El. Frimann Forſ. i Sk. Vid. St. 12 S. 65: Da krydſes om og om.

ovre, forbi. Tac. Aarb. 16, 26: Min Tid er ovre.

ſaa (ita), ſaadan, ſaa beſkaffen. F. Ex. jeg er nu ſaa. det er ſaa (ita), det er ſandt. ſaa (perinde), ſynderlig. F. Ex. for ikke ſaa lang Tid. ikke ſaa (non perinde). F. Ex. han er ikke juſt ſaa lærd. ſaa eller ſaa ſaa (sic), middelmaadigen; f. Ex. naar een ſpørger: hvorledes er Bogen beſkaffen? og man ſvarer derpaa: ſaa, eller ſaa ſaa. ſaa, i det fortrolige Sprog, hvor det ligeſaalidet ſom Latinens sic lader ſig ombytte med et andet Ord; f. Ex. naar een ſiger: i Haven er det ſaa ſkiønt, ſaa varmt; Solen ſkinner ſaa behagelig ꝛc. Man veed, at det egentlig er kun en ved Affecten afbrudt Talemaade (Apoſiopeſis), og at der feiler f. Ex. at det

ikke kan være skiønnere. saa staaer ogsaa paapegende, som det Latinske sic. 1 Samuels B. 20, 13: Jonathan sagde til David: Herre, Israels Gud! naar jeg udforsker af min Fader ved den Tid i Morgen eller den tredie Dag, og see, det staaer vel med David; og jeg ikke da sender til dig, og aabenbarer det for dine Øine: da giøre Herren Jonathan saa, og legge saa dertil. 25, 22: Gud giøre Davids Fiender saa, og legge saa dertil.

saamænd. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 12 S. 118: Saamænd, gav Alger til Giensvar, er det dog ei skeet fordi hun tænkte mindre om ham.

siden efter (deinde postea eller post deinde), en Pleonasmus.

skiønt (pulchre), ironisk. F. Ex. du vil komme skiønt an.

skyndig, i Hast. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 11 S. 149: Derefter red han skyndig til Hæren igien.

slet, ganske, aldeles. Ewald Fors. i Sk. Vid. St. 11 S. 9: Naar blev jeg da saa grim, saa slet afskyelig? S. 47: Mig troer du da saa svag, saa slet afmægtig? Cl. Frimann St. 12 S. 71: Hist stolte Fyrreskov gaaer hen i lange Rader, Indtil blant Bjergene den Øiet slet forlader.

snarere (citius), hellere, meget mere. Snarere maatte jeg sige.

snart — snart (modo — modo). Snart rig, snart fattig; snart true, snart bede.

stort, meget. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 10 S. 36: Stort flere Elskovs Prøver kan du ei heller forlange.

stændig. Fors. i Sk. Vid. St. 5 S. 147: Udøste stændig Eed paa Eed. Stenerson St. 6 S. 86: Lad i saadant alt Naturen stændig jer i Tanker svæve!

tilovers, rundeligen, rigeligen, overflødigen, fuldt op. Tobiæ B. 12, 1: see til, min Søn, at du giver dette Menneske Løn, og man bør at give ham tilovers.

ude og hjemme (domi ac foris). Jacobi Fors. i Sk. Vid. St. 8 S. 10: beundre Absalon i Krig og i Fred, ude og hiemme.

uvist (incertum), uden at vide, uden at man veed. En Steen traf ham, uvist, af hvem den var kastet.

Pronominer.

den, af den Art, saaledes beskaffen. F. Ex. jeg er ikke den, som vil giøre dig Uret; hvor som kan opløses ved: at jeg, ligesom i Latinen det paa et Demonstrativ følgende Relativ opløses.

det (hoc) staaer overflødigt, naar een siger: At dine Venner kan vide det, at jeg er saaledes sindet imod dig, ønsker jeg ꝛc. Ligesaa kunde det til Nød blive borte, naar een siger: Det forsikkrer jeg dig, at du er ikke i større Fare ꝛc.

det er (hoc, id est) bruges ved Forklaringer.

og det bruges, ligesom i Latinen et id, ved Forklaringer. F. Ex. Jeg ventede Brev fra dig, og det med Mange.

Melbech anfører det som en Sprogegenhed, at efter er følger ikke Nominativus de, men Accusativus dem af Demonstrativet den, det, de. Efter mit Skiønnende gielder dette kun om det. Som Latinerne sige sunt qui dicant, saaledes sige vi: Der er de som sige, med den Forskiel, at vi, efter Reglen, sætte Verbum uforandret i sin upersonlige Form, i Stedet for at det i Latinen retter sig efter det følgende Nominativ. Den fordanskede Tacitus Hist. 1, 89: Der var de, som raadede Otho at opsætte sin Reise. 90: Der var ogsaa de, som af dennes hyppige Rettergangstaler kiendte hans tonerige og til at fylde Ørene skikkede Foredrag. 2, 2: Der var de, som troede, at ꝛc. 56: der var de, som under Soldaters Masse ihielsloge deres Uvenner. 70: der var og de, som Skiebnens Foranderlighed randt i Sinde. 3, 77: der har været de, som have beskyldt ꝛc. 4, 9: Dog var der de, som ogsaa erindrede ꝛc.

Men hvor ofte træffer man ikke baade i bunden og i ubunden Stil Afvigelser fra Reglen! Schiermann Forf. i Sk. Vid. St. 4 S. 159: Jeg veed d e r e r e d e, der færdig til at laste Det Skiønne frie, som Feil, endog hos dem (de Gamle) forkaste. Stockfleth St. 10 S. 160: D e r e r e d e blant dem —, Der Dyder medbragt har. Den fordanskede Tacitus Hist. 3, 6: D e r v a r e ogsaa d e, som strax overgave sig. 65: D e r v a r e d e, der lumskeligen giorde ham mistænkt. Fleischer Forf. til en Naturhist. D. 7 B. 2 S. 958: D e r e r e d e iblant dem, der &c. D. 8 B. 2 S. 1132: D e r e r e d e, som vil mene, at &c. S. 1176: d e r e r e d e, som desaarsag ansee den &c. Naar d e m nødvendigen maatte følge paa e r, saa maatte det og følge paa g i v e s, f i n d e s, i k k e m a n g l e eller f a t t e s eller f e i l e, som bruges til Afvexling. See den fordanskede Tacitus Hist. 2, 42, 56, 94; 3, 78; 4, 11. Da jeg har anført saa mange Exempler paa Nominativet, kan Ordbogskriveren ikke fortænke mig deri, at jeg tvivler om Rigtigheden af hans Idiotisme, indtil han faaer beviist den. Thi et selvgiort Exempel, som det af ham anførte: Der var d e m, som vilde negte, et saadant Exempel, siger jeg, er i en saa kilden Sag intet Beviis.

Deres (sui), deres Egne. Apost. G. 21, 6: de vendte tilbage til d e r e s.

De personlige Pronominers Dativ staaer ofte for Meningen i Almindelighed overflødig, men for Følelsen

og det levende Udtryk ingenlunde overflødig. Esai. 57, 8: du giorde dig Pagt med nogle af dem. Jer. 4, 3: pløier eder nyt Land. 22, 14: han lader udhugge sig Vinduer. 36, 30: der skal ingen blive ham siddende paa Davids Throne. Det er den saakaldte **dativus ethicus.**

han og den sættes, ligesom i Latinen **ille** og **is**, til Overflod. Begrædels. B. 1, 18: Herren han er retfærdig. Ezech. 16, 46: Samaria den er din større Syster. Den fordanskede Tacitus Aarb. 15, 54: Denne, da han Dagen for Mordet, efter en lang Samtale med Antonius Natalis, var siden kommen hiem, forseglede han sit Testament. Periodens Byggemaade og Længde giøre denne Perissologi undskyldelig, om ikke nødvendig.

I Stedet for **pronomen reciprocum**, tillade vi os undertiden, efter Latinernes Viis, at sætte **pronomen relativum**, sigende f. Ex. han befalede, at han skulde komme til ham, for: at han skulde komme til sig. Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 183: Hvert Dyr ansaae hans Elskov værdt.

hver staaer hyppigen, ligesom **quisque**, med Pluralis af Gierningsordet, formedelst det ved dette partitive Udtryk til Grund liggende Begreb af Fleerhed. Esai. 19, 2: de stride hver imod sin Broder, og hver imod sin Næste. Af samme Aarsag havde Jacobi Frihed til at sige Fors. i Sk. Vid. St. 8 S. 46:

Da overtalede han de Danske at opofre for det ynkværdige Fædreneland e n h v e r sine Fiendskaber og Tretter.

hvilkes, hvis. Sporon Fors. i Sk. Vid. St. 8 S. 237: Det maatte være ham om at giøre, at han ikke opirrede de allerede urolige Gemytter; uden h v i l k e s Hielp alt Mod skulde intet have udrettet.

min (meus), min Ven, eller min Kiære. F. Ex. m i n Cajus siger.

mine, mine Slægtninge. Schiermann Fors. i Sk. Vid. St. 2 S. 96: han — rakte mig en Haand, som rog af M i n e s Blod.

sits, Genitivus af s i t, er, skiøndt ikke brugeligt, dog brugt, og med Kraft, af Schiermann. Fors. i Sk. Vid. St. 4 S. 147: Med vore Domme det, som vore Uhre gaaer, Ei to gaae eens, dog hver s i t s Rigtighed paastaaer.

vor (noster), menneskelig. Fleischer Fors. til en Naturhist. D. 4 S. 259: v o r Galdesaft tilligemed v o r t Spyt, der ved Fordøielsen blander sig dermed, er det sæbeagtige Middel :c.

vores (nostri), som høre os til, vore Folk. Schiermann Fors. i Sk. Vid. St. 2 S. 94: En Hob af V o r e s nu fik Mod ved hendes Fare.

vores „bruges vel ogsaa foran Substantivet: v o r e s

Huus, vores Folk; og man finder dette endog i den sildigere Tids Kongebreve; men denne Feil hø=res neppe i Almuens Tale." Dette er atter en af Molbechs utallige skieve Anmærkninger. Baade v. Aphelen og min Fader vedkiender sig dette vores, og det har endnu andre Hiemmelsmænd for sig. Ja=cobi Fors. i Sk. Vid. St. 8 S. 6: have de lige saavel Ret til vores Beundring og Kierlighed, som ꝛc. Stenersen St. 7 S. 41: Saa vredes Guder ei, naar vi dem bære Takoffer, skiøndt de ei behøve vores Ære. Beck S. 60: Intet i Verden skal nu kunne hindre vores Forening, saafremt ꝛc. S. 63: jeg tvivler slet ikke, at han jo med Fornøielse vil befordre vores Velfærd.

Conjunctioner.

der, da. Suhm Fors. i Sk. Vid. St. 10 S. 16: Aldrig glemmer jeg den Dag, der han kom hiem, som Seierherre ꝛc.

dersom, hvis, ifald udelades ofte, ligesom det La=tinske si. Terenz: Siger een nei, saa siger jeg ogsaa nei; siger han ja, saa siger jeg ogsaa ja. Den sam=me: Kiender du een, saa kiender du dem alle. Tac. Aarb. 15, 38: eller ere de slupne i Sikkerhed til de nærmeste Steder, ogsaa her naaer Ilden hen.

end sige (nedum), meget mere. F. Ex. det er uan=

jkændigt for en Privatmand, end sige for en Fyrste. Ordbogskriverne kiende Udtrykket kun fra den modsatte Side, hvor det bemærker: meget mindre.

for, bemærkende: fordi, og forbundet med et Negtelsesord, spørger, ligesom det Latinske quia med vedhængt ne. 2 Kong. B. 1, 3: for der er ingen Gud i Israel, at I gaae bort at adspørge ved Baal-Sebub, Ekrons Gud?

idet forbindes med præsens indicativi, ogsaa hvor en forbigangen Tids Begivenhed fortælles, og det altsaa burde have Imperfectum ved sig. Constructionen er laant af Latinerne, der saaledes construere dum, for, som de Sproglærde have bemærket, desto kraftigere at udtrykke Varigheden eller Fuldendelsen, med Tilsidesættelse af den anden Bestemmelsesgrund ved Valget af Tempora, Tiden. Tac. Aarb. 4, 52: endskiøndt hans sidste Levetid ogsaa giorde meget Skaar i Veltalenheden, idet han med matte Sjælekræfter beholder samme Utaalmodighed i at tie. 6, 32: Over dette faldt Phrahates i en Sygdom i Syrien, idet han vil aflægge den romerske Levemaade, som han i saa mange Aar havde været vant til, og antage den persiske.

Ved men har jeg tre Bemærkninger at gjore. 1) men feiler undertiden, for større Eftertryks Skyld, ligesom sondern i Tydsken, og sed i Latinen. F. Ex. han er ikke fattig: rig er han ꝛc. 2) men gjentages

med Eftertryk, ligesom sondern i Tydsken, og sed i Latinen. J. S. Sneedorf Fors. i Sk. Vid. St. 2 S. 117: Fienderne bemægtigede sig hans Person og hans Skib; men hans Dyder, men denne høimodige og uovervindelige Tapperhed —, denne Ære —, over alt dette havde de ingen Magt. En Anden St. 4 S. 39: Sex af de bedste, ja saaledes af de bedste, at alle —, jeg taler ei om deres Konge, ei om deres Medborgere —, men Edwards egen Dronning, men hans fornemste Mænd og Riddere, men hans hele Krigshær, med een Mund bede, ja paastaae, at ꝛc. Pram St. 14 S. 166: og var det ei en Pige, Men Storm, men Fader, som opholdt dig der! Ovid gjør i Forvandlingernes Bøger hyppig Brug af denne skjønne Vending, men da deres Oversætter ikke har fundet for godt at beholde den, anfører jeg intet Exempel. 3) men udtrykker en Vanskelighed eller Hindring. Carstens Fors. i Sk. Vid. St. 6 S. 132: Atter et men! Sammesteds: Saasnart det kommer hos os i Brug igjen, at giøre ligesaa —, vil jeg bifalde Dem uden men. S. 140: en meget styg Hiatus, som dog vel i det mindste, reent og uden men burde forvises af vor Poesie.

og 1) tiener undertiden til Forklaring. F. Ex. giør saa og skriv; han var saa god og gav mig det. 2) tilkiendegiver det Uvillie eller Forundring. T. Rothe: Og nogen Anden i Selskabet skulde kunne vægre sig ved at adlyde den; og Nogen skulde saavidt for-

glemme sig, at han 2c. Det har samme Eftertryk, som Latinernes et. Virgil: Et quisquam nomen Iunonis adoret!

ogsaa feiler ofte, for Eftertryks Skyld, efter men, ligesom i Tydsken auch efter sondern, og i Latinen etiam (quoque, et) efter sed. F. Ex. han har ikke blot læst men seet det.

om (an), i daglig Tale, for: om ikke. F. Ex. jeg veed ikke, om jeg skrev, gik, drak 2c. for: jeg veed ikke, om jeg ikke skrev 2c. d. e. jeg havde nok Lyst til at skrive 2c.

saa snart (simul) sættes for: saa snart som, saa snart at. F. Ex. saa snart jeg havde hørt det; saa snart det kan være.

al den Stund. Lodde Fors. i Sk. Vid. St. 3 S. 175: Man maa ikke bekymre sig om sund Fornuft, al den Stund man lader see Vittighed.

Præpositioner.

for, saa godt som, eller: som. E. Ex. have een for Nar; jeg holder det for vist.

fore. Fors. i Sk. Vid. St. 3 S. 107: Maaskee at Rufa veed, den tidt er større Daare, Der leer, end den, der maa for Latter holde fore. S. 116: Gud veed, hvad dig staaer fore.

fra siges uden af, om Tiden. Jerem. 3, 25: vi syndede fra vor Ungdom.

hos een (apud), i hans Skrifter. F. Ex. hos Terenz siger Davus.

i (in), 1) hos; f. Ex. det staaer i Virgil. 2) henimod, ongefær; f. Ex. han er i de tredsindstyve. En Lærd har nylig villet indbilde os, at i siges for: til, men hans Exempel: „En Mængde Vaaben bleve sammenbaarne i Castors Tempel", er selvgiort, og forend jeg seer et bedre, troer jeg ikke paa denne Bemærkelse, som heller ikke findes i Ordbogerne.

med (cum), 1) imod. Føre Krig med een. 2) i eens Selskab. Føre Krig med een imod een. med det (cum eo), under den Betingelse. 1 Samuels B. 11, 2: med det vil jeg giøre Pagt med eder, at jeg maa stikke hvert høire Øie ud paa eder. med hinanden, tillige.

over (super), 1) foruden. Han sendte Bud det ene over det andet. 2) bruges det til at betegne et Opsyn eller Embede. Han er over Rustkammeret, d. e. han er sat til Opsynsmand derover. Molbech kiender ikke den første Bemærkelse, og forvexler den anden med Præpositionens Betydning i de Talemaader: at sidde, gaae, staae over een. Thi at sidde over een i Skolen, og at være sat over Theatret, d. e. til Theaterdirecteur, ere to ganske forskiellige Ting.

til. I Videnskabernes Selskabs Skrifter for Aar 1806 S. 117 vil N. Schow have Præpositionen bortkastet efter Tilladelse, Forpligtelse og deslige Ord, som den pleier at ledsage. Jeg mener, den kan sættes og udelades efter Behag, da min Fader har sagt baade: Leilighed at giøre det, at tale derom, og: Leilighed til at indlægge sig Ære, paa Latinernes Ansvar, som efter occasio lade snart Infinitivus, snart Gerundium følge. til en Tid (ad tempus), en Tid lang.

udi. Efter Molbechs Sigende er Brugen af udi bleven saa sielden, at den næsten altid medfører en forældet og tvungen Stivhed, og derfor helst undgaaes, eller er indskrænket til faa Tilfælde, hvor man, i høiere Stiil, troer at kunne noget formindske det Ildeklingende i et Sammenstød af to I'er; f. Ex. udi Italien; eller hvor man i et Vers paa en magelig Maade vil komme til en manglende Stavelse. Jeg kan dog vise ham og Videnskabernes Selskabs Ordbogskriver, hvis Eftersnakker han er, adskillige Digtere, som hverken Frygt for Jotacismus eller Magelighed har afnødet denne Præposition. Stenerson Fors. i Sk. Vid. St. 6 S. 49: Vandringsmand, ved mørke Nætter, udi vildsom Skov omfarer. P. H. Frimann Norsk. Selsk. Skr. St. 1 S. 11: I Nattens Roe blev Axels Elskede Med mørke Farver ført udi hans Siel tilbage. S. 44: Slaven glem=

mer al sin Plage Paa sit Straa u d i en rolig Blund. E. Colbiornsen S. 81: En driftig Virksomhed u d i hver Gienstand gløder. El. Frimann St. 2 S. 7: Ærværdig Borg — bliv ved u d i det Vand, hvis Speil omsirkler dig, Beundrende at skue selv din Ælde. Til disse gode Digtere slutter sig Chr. Wilster, i hvis halv fuldendte mesterlige Oversættelse af Iliaden jeg nu just læser: Atreus's Søn, betagen i Sind af ulidelig Kummer, Vandred omkring, og befoel Herolder med klangfulde Stemmer, Stevne ved Navn til Møde paa Thing hver Mand u d i Hæren ꝛc. End ikke sin Tids Aristarch, Carstens forsmaaer Præpositionen. Fors. i Sk. Vid. St. 5 S. 185: u d i det romerske Tungemaal. S. 186: Ovid, u d i hans Skrifter.

være ved sig selv (apud se), ved Forstand, ved sin Samling.

Interjectioner.

aha. Beck Fors. i Sk. Vid. St. 7 S. 67: Trudseler behøves ikke, for at formaae mig til at opfylde min Pligt. Men denne Pligt — a h a, kan det være Pligt, at blive utro mod Zulima?

at, efter Affectsord. Schiermann Fors. i Sk. Vid. St. 2 S. 80: Ach! a t I vilde spare Et Liv saa dyrebart, der længe stod i Fare, Og kostede min Flid

saa mange sure Aar! o, at, gid. Fors. i Sk. Vid. St. 6 S. 158: O, at og mine favre Dage maatte komme tilbage!

Hei, et Frydeskrig. Sacharias 11, 13: hei! hvilket et herligt Værd, hvilket jeg er agtet værd af dem.

Hvad udtrykker Forundring. Baruchs B. 3, 24: O Israel! hvad er Herrens Huus stort! og hans Eiendoms Sted vidt!

Artikelen.

Den bestemte Artikel sættes undertiden til Overflod T. Rothe: saa Haandlægen ei skal blive frygtelig ved sin den tunge Haand. Han udtrykker sig ofte saaledes. „Thi", siger han selv etsteds, „om Sproget har Liighed med det, vore Fædre talede i Styrkes og Jævnheds Dagene: det kan ei være Feil." Men denne Pleonasmus er helliget ved Bibelen. Esai. 27, 1: sit det haarde og det store Sværd. 8: sit det haarde Vær. Esræ B. 9, 13: vore de onde Gierninger. Nehem. B, 1, 10: din den store Kraft. Det er med Hensyn til saadanne Monstres Efterligning, at en berømt Digter har sagt: „den dybe Rothes Skrifter, Hvor Viisdom piner frem igiennem Sprogets Nat." Jeg foretrækker denne Nat for det Lys, hans Dadlere troe at have udbredt over Sproget.

Til Slutning vil jeg under eet anføre nogle danske og fremmede Ord, som, foruden ovenstaaende, savnes i den nyeste danske Ordbog. Hvad Kunstsproget angaaer, da er hos os kun lidet skrevet over de skiønne Kunster, og dette lidet har jeg skrevet. Dersom jeg ikke var Ordbogskriveren Hiemmel nok for de fornødne Kunstord, saa havde han kunnet tage dem, hvor jeg selv har taget dem, hos Fremmede.

Danske Ord.

eenstonet, Egennavn, firehændet, firemaanedlig, femmaanedlig, Fleerstavelsesord, fremhæve, Graat i Graat, himmelvid, Hyrdestykke (i Kunsten), indslaae (om Farver og Malerier), Indsnit (Cæsur), modtagelig (T. empfänglich), Nøgle (i Musiken), Opfindelse (i Kunsten), Optakt, Opviisning, pausere, sammentrængt (T. gedrungen), Samvittighedsbid, Selskabsstykke, Slendrian, slutte Troppen, Smeltning (i Kunsten), Syngen for Ørene, syvfodet, syvmaanedlig, Søstermorder, Tag og Fag, Tredsinstyveaarig, tremaanedlig, Trykkere (i Kunsten), trække op (om et Tordenveir), ualmindelig, ubegrædt, ubehændig, ubetonet, udhæve, ulæst, undermale (i Kunsten), Unøiagtighed, uopløst, uovervunden, Vindmageri, Øieblik (i Kunsten).

Fremmede Ord.

Accord, Action, analog, Analogi, anticipere, Ara=
besk, artikuleret, Auctoritet, Avers, Bambocciader, Bas=
relief, Buste, Cadence, Camajeu, Camee, Cartons, Ca=
sus, Chikane, Collega, colludere, Comiker (saavel Dig=
ter som Skuespiller), Commentar, commentere, Com=
mune, Complexion, componere, Composition, concipere,
concis (adj. og adv.), Concurs, Conflict, confus, con=
nivere, consequent, Context, contrahere med een, Con=
trast, Contubernal, corpulent, Costume, crepere (om en
Bombe, Raket), Debatte, Decokt, Decoration, dedicere
een en Bog, deponere, Depositum, disponere d. e. fast=
sætte, Disposition (i Krigen), distrahere, Draperi,
Emancipation, emancipere, excerpere, Expedition d. e.
Feldtog, expostulere med een om noget, extemporal, Ex=
tremiteter, Façade, Faction, Festivitet, Feston, Figur (i
Kunsten), Fresco, Frescomaleri, Gas (Luft), Gesticula=
tion, gesticulere, Gradation, grammaticalsk (adj. og
adv.), grotesk, Halvtinte, Harmoni, Humanitet, Hym=
ne, Hyperbol, Hyperbolisk, Hypothek, Hysterisk, Idol,
illuminere, Incommoditet, Inflammation, inflammeret,
Injurieproces, Inspiration, inspirere, insultere een, In=
terpunction, invitere, irreligiøs (adj. og adv.), local,
lucrativ, Machination (List), machinere, Mandat, Ma=
rodør, Memoire, menstruere, Middeltinte, Miliz d. e.
Tropper, Miniatur, Motto, multiplicere, musicere, naiv,
nervøs (adj. og adv.), neutral, Nische, Panacee, Pa=

negyr, panegyrisk, Panegyrist, panisk Skræk, Parenthes, Parodi, personificere, Piedestal, populair, Portrætlighed, Profil, Program, Proselyt, Prosodi, prægnant, præjudicere, præludere, præsentere sig, Præses, præsumere, Præsumtion, Rabulist, rebellere, Rebellion, recolligere sig (efter en Sygdom), Regres (endelig Tilflugt), replicere, Rescript, Revers, Rival, Salarium, Sarcasmus, Scandal, scandere, Scansion, Scene, scenisk, schattere, Sekt, Servitut, Session, Skisma, skismatisk, Skizze, Skolar, Skoliast, skraffere, Sophist, sophistisk, Staffeli, Staffelimaleri, Statur, Stipulation, stipulere, Studier, Subjekt, substituere, Succession, summarisk, Symmetri, Sympathi, technisk, Thema, Tinte, Topographi, Tradition, uartikuleret, udisciplineret, Vacanz, Volontair, Æsthetik.

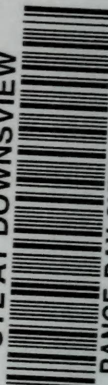
Hermed indstiller jeg da mit Arbeide til Kienderes Dom, ønskende at jeg maa ansees for ikke ueffen at have banet Veien til en dansk Ordbog. For at giøre den af mig betraadte Vei end mere ynbet, arbeider jeg paa en ny Udgave af min Oldefaders, Torkel Badens, **Roma Danica**, som afgiver et værdigt Sidestykke til de Sammenligninger, Henr. Stephanus og Johan. Vorstius have anstillet mellem deres eget og det latinske Sprog. Jeg kan ikke forbedre Mandens Værk, thi det er uforbederligt; men jeg lover at formere det med dobbelt saa mange Idiotismer, som det indeholder, og nærværende Bidrag er Læseren Borgen for, at jeg ikke lover mere, end jeg kan holde.



Kiöbenhavn, 1834.

Paa den Wahlske Boghandels Forlag.

Trykt hos C. Græbe & Søn.


UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 09 08 07 06 008 8